

Gyöngyösbokréta Óvoda

7720, Zengővárkony Arany János utca 71.

telefon: 06-72/465-316

e-mail: gyb.ovoda@gmail.com

Pedagógiai program

2013.

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
1.1. Óvodánk jellemző adatai.....	3
1.2. Óvodánk bemutatása.....	4
1.2.1. Küldetésnyilatkozatunk.....	4
1.2.2. Óvodánk környezetének bemutatása.....	5
1.2.3. Intézményünk személyi és tárgyi feltételei.....	5
2. Gyermekkép, óvodakép.....	6
2.1. Gyermekkép.....	6
2.2. Óvodakép.....	6
3. Az óvodai nevelés célja, feladatai.....	7
3.1. Hagyományörző óvodai nevelési program célja, feladatai:.....	7
3.2. Az óvodai nevelés általános feladatai.....	9
3.2.1. Az egészséges életmód alakítása.....	9
3.2.2. Testi képességek fejlesztése, edzés.....	10
3.2.3. Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása.....	11
3.2.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	12
4. Az óvodai élet tevékenységformái.....	13
4.1. Néphagyományörző tevékenységek.....	14
4.2. Játék.....	19
4.3. Irodalom: vers, mese.....	23
4.4. Zene: ének, zene, énekes játék, néptánc.....	25
4.5. Vizuális tevékenységek: rajzolás, mintázás, kézimunka.....	29
4.6. Mozgás, testnevelés.....	32
4.7. Külső világ tevékeny megismerése.....	34
4.8. Munkajellegű tevékenységek.....	38
4.9. Tanulás.....	40
5. Az intézmény sajátos feladatai.....	42
5.1. Gyermekvédelem.....	42
5.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése.....	44
5.2.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.....	44
5.2.2. A kiemelt képességű gyermekek óvodai nevelése, fejlesztése.....	47
5.2.3. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása.....	48
6. Az óvodai élet megszervezése.....	49
6.1. Gyermekcsoport szervezése.....	49
6.2. Napirend megszervezése.....	49
6.2.1. Napirend kialakításának alapelvei.....	49
6.2.2. Napirend.....	50
6.3. Hetirend megszervezése.....	50
6.3.1. Hetirend kialakításának alapelvei.....	50
6.3.2. Hetirend.....	51
6.4. Az óvoda kapcsolatrendszere.....	52
6.4.1. Óvoda és a család.....	52
6.4.2. Egyéb partnerkapcsolatok.....	54
7. Ellenőrzés, értékelés.....	55
8. Érvényességi rendelkezés.....	56

1. Bevezetés

1.1. Óvodánk jellemző adatai

Az intézmény neve:	<i>Gyöngyösbokréta Óvoda</i>
Székhelye:	<i>7720 Zengővárkony, Arany János utca 71.</i>
Telefonszáma:	<i>+36-72-465-316</i>
E-mail címe:	<i>gyb.ovoda@gmail.com</i>
Alapítója, fenntartója:	<i>Zengővárkony Községi Önkormányzat, 7720 Zengővárkony, Ady Endre utca 2.</i>
Irányító szerv neve, székhelye:	<i>Zengővárkony Községi Önkormányzat Képviselő-testülete 7720 Zengővárkony, Ady Endre utca 2.</i>
Alapító okirat kelte:	<i>2015. november 23.</i>
Az intézmény szakágazati bes.:	<i>851020 Óvodai nevelés</i>
Alaptevékenységek:	<i>091110 Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai 091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése, ellátása 091140 Óvodai nevelés, ellátás működési feladatai 096015 Gyermekétkeztetés 096025 Munkahelyi étkeztetés</i>
Az intézmény működési köre:	<i>Zengővárkony közigazgatási területe</i>
Gazdálkodási besorolás:	<i>önállóan működő</i>
Óvodai csoportok száma:	<i>1</i>
Óvodai férőhelyek száma:	<i>25</i>
Az intézmény vezetője:	<i>Némethné Fábos Adrien</i>
A dokumentum érvényessége:	<i>2013. március 1-től visszavonásig, illetve módosításig.</i>

1.2. Óvodánk bemutatása

1.2.1. Küldetésnyilatkozatunk

Ezeréves történelmi múltjáról, népművészeti hagyományairól ismert kelet-mecseki kistelepülés a szelídgesztenyés övezte Zengővárkony. Központjában található az 1968-óta működő óvodánk, melynek épülete, udvara tökéletesen illeszkedik a műemlék jellegű házak, virágos, gondozott porták adta faluképhez.

Az itt élő, zömmel református vallású kis közösség féltőn s gondosan ápolja ősei mai napig is élő, illetve újraélesztett szokásait, hagyományait. Óvodánkban ezekből a gyökerekből merítve s egyszersmind azt kiegészítve működik „évkör” szerinti hagyomány-ápoló pedagógiai programunk, mert mi is hisszük és valljuk, hogy:

„Óvodáskorban a magyarság tudatalatti elemeinek beültetése, lassú kifejlesztése a feladatunk. Magyar mivoltunk épületének mintegy a földalatti alapjait kell itt lerakni. Minél mélyebbre épül a fundamentum, annál szilárdabb az épület.” –írja Kodály Zoltán

Mi, - az óvoda dolgozói - ezt a néphagyomány-ápolás különböző elemeinek megismertetésével, művelésével kívánjuk a 2,5 - 7 éves korosztály számára biztosítani.

Az óvodai nevelési folyamat célja, általános feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, szellemi, érzelmi fejlődésének elősegítése, az egészséges életmód kialakítása, a szocializáció elősegítése, értelmi és anyanyelvi nevelés. **Mi ennél többet szeretnénk óvodánkban nyújtani a hozzánk járó gyermekek és családjuk számára.**

Célunk a gyermekek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszköztárával. **A gyermekekben a hagyományok, a magyarságtudat, a természet iránti** fogékonyság megalapozása, átörökítése. Reményeink szerint a gyermekén keresztül mindez hatással van a család szemléletmódjának alakulására is.

Garanciát vállalunk a programmal harmonikus óvodai környezet, a személyi és tárgyi feltételek biztosítására. Munkánkban segítségünkre vannak: a fenntartó önkormányzat, partnerkapcsolataink s elhivatottságunkban segítő magánszemélyek is.

Óvodánkban a gyermekek számukra ideális, kis létszámú, szó szerint is családi, szeretetteljes légkörű osztatlan csoportban fejlődhetnek, válhatnak iskolaéretté mint szociálisan; mentálisan; elsajátítva a szükséges műveltséganyagot. A kis csoportlétszám lehetővé teszi az egyéni bánásmód, a kompenzáció és a fejlesztés mindennapos gyakorlatát is. A tőlünk iskolába bocsátott gyerekek érzelmileg stabilak, teherbíróbbak a követelményekkel szemben. Rendelkezik a konfliktusmegoldás és az együttműködés képességével. Elfogadják a máságot, nyitottak a környezetük felé. Fontosnak tartják egymás és a felnőttek kölcsönös megbecsülését, tiszteletét. Viselkedésük udvarias, szeretetteljes, és már ismeretséget kötöttek a felelősségtudattal is.

Miért is fontos nekünk ez a nevelésfilozófia?

Mert a kisgyerekkorban kapott, cselekvéssel szerzett tapasztalatok, érzelmdús élmények kihatnak az egyén későbbi fejlődésére, ezáltal kialakul erkölcsi, esztétikai értékrendszerének alapja s válhat a magyar társadalom hasznos tagjává.

1.2.2. Óvodánk környezetének bemutatása

Zengővárkony, a „szelídesztyenyés hazája”, Baranya megyében, a Zengő lábánál, Pécsváradtól 2 km-re, egy kis völgyben fekszik. A 430 fős, zömében református magyarok lakta faluban önkormányzat által fenntartott egy osztatlan csoportos óvoda, valamint egy 1-4 összevont osztályos iskola működik. A falunak saját önkormányzata van, de jegyzőségileg a pécsvárad körjegyzőséghez tartozik.

Zengővárkony nemcsak a szelídesztyenyéséről és festői szépségű tájairól híres, itt a népművészetnek sárközi gyökerekből eredő hagyományai vannak, amit igyekeznek óvni, ápolni, népszerűsíteni.

A Zengő vidék magyarsága megőrizte ősi kultúráját a Tolna megyei Sárközzel és Dél-Baranyával. Az ősi hagyományokat, viseletet és táncokat élte a Zengővárkonyi Hagyományörző Művelődési Egyesület.

A híres várkonyi háziszőttek készítését is meg lehet tekinteni a falu néprajzi kincseit bemutató tájházban.

A tojásbárány nagypénteki hagyományát és a régi mintákat ma is őrzik a zengővárkonyi lányok, asszonyok. Nem véletlenül találta megfelelő otthonának ezt a kis falut művészi igényű tojásgyűjteménye számára egy magángyűjtő, mely a tájház udvarán álló egykori pajtaépületből lett kialakítva.

A faluban található még szalmából készült tárgyakból és fafaragásokból összeállított kiállítás, ami szintén a népművészetet hivatott bemutatni.

A Zengővárkonyba látogatót tiszta, rendezett, virágos és esztétikus falukép, barátságos itt élő emberek, valamint igazi, hamisítatlan falusi milió fogadja.

Mindezek a környezeti körülmények biztosítanak háttérrel, óvodánk számára választott nevelési programunkhoz.

1.2.3. Intézményünk személyi és tárgyi feltételei

Tárgyi feltételek

Az óvoda 1968 óta ebben a jelenlegi épületben működik a falu központjában. Maga az épület eredetileg más célokat szolgált, de a megfelelő átalakítás után az óvodáskorú gyermekek vehették birtokukba. Tágas csoportszoba, kisebb fejlesztő szoba, öltöző és mosdó szolgálja a gyermekek kényelmét. Ezen kívül ebben az épületben található még felnőtt öltöző, WC, kazánház, kisebb irodaként használt helyiség és tálaló konyha. Az óvodában egy osztatlan csoport működik, 2,5-7 éves korú gyermekekkel. A férőhelyek száma 25 fő.

Szép zöldterületű, jól belátható, fajtáékokkal és klinkertéglából épített babakézzel berendezett, környezetéhez jól illeszkedő, esztétikus játszóudvarunk van. Itt lett kialakítva az udvaron található pajtaépületből átalakított „Szalma-Kincs-Tár”, melynek látogatóit fakerítés választja el az óvodai játszóudvartól.

Személyi feltételek

- ❖ 1 fő közoktatási vezetői szakvizsgával rendelkező óvodapedagógus
- ❖ 1 fő főiskolai végzettségű óvodapedagógus
- ❖ 2 fő érettségivel és szakképesítéssel rendelkező dajka
- ❖ 1 fő részmunkaidős takarító

Az óvodánkba járó gyermekeket nevelő pedagógusok személyes elhivatottságot éreznek a néphagyományörzés és népi kultúra, a magyarságtudat kialakítása iránt. Ismereteiket e témában a helyi adatgyűjtésből, írott formából, és ez irányú pedagógiai továbbképzések anyagából gyűjtik és folyamatosan bővítik.

2. Gyermekkép, óvodakép

2.1. Gyermekkép

A gyermeket fejlődő személyiségnek tekintjük, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik:

Az óvoda befogadó, biztosítja minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést „Nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben”.

„Biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.”

Így a másság elfogadása és tiszteletben tartása, a gyermek szeretete, megbecsülése és elfogadása meghatározó alapelvünk.

Szeretetet, biztonságot és törődést nyújtó óvodai légkör kialakításával törekszünk a gyermekek személyiségfejlődését elősegíteni.

Harmonikus fejlődésükhöz, sikeres iskolakezdésükhöz igyekszünk a legkedvezőbb feltételeket megteremteni.

2.2. Óvodakép

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. **Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.** Funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció. **Az óvoda közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.**

Az óvodai nevelés célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a különleges gondozást igénylő gyermekek ellátását is).

Alapelveink az óvodai nevelésben:

- a gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és **bizalom** övezi;
- a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni **készségeinek** és képességeinek kibontakoztatását;
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedéseket a gyermek személyiségéhez igazítjuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, **különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető szabad játéokra;**
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és **a gyermek egyéni képességeihez igazodó** műveltség-tartalmak közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, **nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.**

3. Az óvodai nevelés célja, feladatai

3.1. Hagyományőrző óvodai nevelési program célja, feladatai:

Hagyományőrzést szolgáló célok

A gyermek harmonikus fejlesztése a néphagyomány-ápolás, a természetóvás gazdag eszköztárával.

A gyermekben a hagyományok és a természet iránti fogékonyság megalapozása.

A néphagyomány-ápolás és a természetszeretet átörökítése a gyermek érzelmein át, a családok aktív együttműködésével.

Törekszünk arra, hogy a közös cselekedetek folyamatában a gyerekekben alapozódjanak meg azok a készségek, jártasságok, amelyek képessé teszik az együttélésre, majd az iskolai életmód elfogadására.

Programunkban alapfeladatnak tekintjük a gyermek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítését, képességeinek fejlesztését az óvodai nevelés általános feladatai szerint.

Összetevői:

- ❖ az egészséges életmód kialakítása
- ❖ szocializáció segítése
- ❖ értelmi nevelés
- ❖ érzelmi nevelés
- ❖ anyanyelvi nevelés

Programunk fontos kiindulópontja, hogy a hagyományörzés érzelmet kiváltó hatásából fakadóan az **érzelmi nevelés** mindhárom területet áthatja. A gyerek testi, lelki, értelmi szükségleteinek kielégítése az **anyanyelvi neveléstől** szintén elválaszthatatlan.

A hagyományörzés érzelmi hatása, az örömmel átélt cselekvés, az egészségnevelés, a szocializálódás, az értelemfejlesztés mozgató ereje. Ez vonul át az óvodai élet valamennyi tevékenységformáján, a fejlesztés területein, vagyis áthatja az egész nevelési rendszert.

A néphagyományörzésbe ágyazódó gyermeki tevékenységformák:

- a játék,
- a mozgás,
- a külső világ tevékeny megismerése,
- az esztétikai tevékenységek.

A gyerek a tevékenységek gyakorlása során **tanul**. Az óvodai nevelésben a néphagyományörzés folyamatosságát a mindennapok hagyományörző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják.

A hagyományörzést szolgáló feladatok:

A népi hagyományok gazdag tárházából a gyerekek korának megfelelő, számukra örömteli ingerket, élményeket adó és cselekvésre készítő elemek kiválogatása, és azoknak a nevelés folyamatába illesztése kulcsfontosságú feladat.

- A **mindennapok** népszokásörző tevékenységei közül a programban azok kapnak helyet, amelyek a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz való kötődést, a felnőttek és gyermektársak megbecsülését állítják előtérbe
- A **jeles napok** közül azok kerülnek a programba, amelyek eddig is jelen voltak és vannak az óvodai nevelésben, valamint a falu életében (karácsony, farsang, húsvét, stb.), csak itt új tartalommal bővülnek ki. Továbbá azok, amelyek a hétköznapi népszokásörző tevékenységeit visszatérő jelképekkel, cselekvésekkel ünnepivé emelik.
- A **népi kultúra** szellemi, tárgyi alkotásai közül az esztétikai élményeket fokozó alkotások kiválogatása, és ezeknek a programba fűzése képez fontos feladatot.

A program a sajátos tartalom- és eszköz-rendszerével az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő-, személyiségfejlesztő funkcióját szolgálja, felvállalva a népi kultúra átörökítését.

3.2. Az óvodai nevelés általános feladatai

A program az „Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja” szellemében fogalmazza meg a nevelés feladatait.

3.2.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés feladata a gyermek testi fejlődésének elősegítése. Ezen belül:

- ❖ a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése; **mindennapos friss levegőn való tartózkodással,**
- ❖ a téli időszakban inspiráló mozgáseszközök biztosítása
- ❖ a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- ❖ a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- ❖ a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- ❖ az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása - összegyűjtése;
- ❖ a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet;
- ❖ a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása;
- ❖ megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Gondozás

A gyermekek gondozásának záloga az óvónő és a gyermek közötti meghitt, megértő viszony. A gyermek azoktól fogad el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítja az óvónő. A beszoktatás ideje alatt együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokásokat. Az egy csoportban dolgozó óvónők, dajkák bevonásával állapítsák meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetét, az azonos gyakoroltatás érdekében. Velük és szüleikkel folyamatos az együttműködés a gondozási szokások megerősítésében.

Testápolás

A testápolás a gyermekek tisztaság igényének kialakítását szolgálja. Fontos, hogy az óvónő különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC használatához a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhessék ezeket a teendőket.

Táplálkozás

A gyermekek napi háromszori étkezését az óvoda fenntartója biztosítja, egy a gyermekétkeztetéssel foglalkozó konyhával való szerződés alapján. Az étkeztetés az óvoda melegítő, illetve tálalókonyhájából való ellátással történik. Az étrendet az élelmezéssel megbízott szakképzett vezető a mindenkor hatályos törvényi előírásoknak megfelelően alakítja, mely alkalmazkodik az óvodás illetve iskoláskorú gyermekek egészségi igényeihez, változatos és ízletes formában.

Folyamatosan biztosítjuk a lehetőséget arra, hogy a gyerekek a nap bármely időszakában ihassanak, az udvaron is. Az egészséges életmód jegyében hetente plusz gyümölcsöt is kapnak a gyerekek az étrenden kívül.

Öltözködés

A szülői értekezletek alkalmával próbáljuk felhívni a szülők figyelmét a gyermekek praktikus, kényelmes és réteges öltözködésre, valamint a váltóruha szükségességére. Javasoljuk a gumicsizma és az esőkabát meglétét. A szociálisan hátrányos helyzetű családok esetében a családsegítőkön keresztül próbálunk segítséget nyújtani.

3.2.2. Testi képességek fejlesztése, edzés

A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenció fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható. A gyermekek ellenálló képességét növeli, ha minél több edzési lehetőségük van a szabadban. Minél több idő az udvaron! Minél több séta, kirándulás a környék adta természeti helyeken, ahol a változatos felszínformák, illetve tereptárgyak adnak értékes és felbecsülhetetlen értékű mozgási lehetőségeket. Az óvoda fontos fejlesztési tere az udvar, mely akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek napjuk nagyobb részét kint tölthetik. Udvarunkon árnyékos és napos, sík és lejtős, füves és betonozott játékrész is található.

Pihenés, alvás

Biztosítjuk a megfelelő körülményeket a nyugodt alváshoz, pihenéshez. Figyelembe vesszük a gyermekek különböző alvási igényét.

Fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ❖ A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- ❖ A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, rendeltetésének megfelelően használják, helyére teszik azokat.
- ❖ A zsebkendőt önállóan használják.
- ❖ Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan mernek levest, töltenek vizet a kancsóból.

- ❖ Készség szinten használják az evőeszközöket.
- ❖ Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- ❖ Betartják étkezés során a szabályokat, halkán étkeznek.
- ❖ Teljesen önállóan öltöznek.
- ❖ A ruhájukat ki-begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- ❖ A környezetüket igyekeznek rendben tartani.
- ❖ Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

3.2.3. Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

Célja

A gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján az erkölcsi, érzelmi és akaratilag tulajdonságok fejlesztése: figyelmesség, egymás segítése, fegyelmezetttség, kooperáció, illetudó viselkedés, együttérzés, kitartás, felelősség, feladattudat és szabálykövetés.

Feladata

- Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.
- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érik a gyermeket;
- az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze, ezért a dajkák felelős bevonására van szükség a nevelés minden területén;
- segítsük a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását, és önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek teret adjunk;
- a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit; őt a különbözőségek elfogadására, tiszteletére, a másság elfogadására neveljük.
- A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmenek, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás- és normarendszer megalapozását.
- A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutató jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak **kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.**
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényel, szükség esetén megfelelő szakemberek (pszichológus, logopédus gyógypedagógus, konduktor stb.) közreműködésével.

A *sajátos nevelést igénylő* gyermekek fejlesztését kiemelt feladatunknak tartjuk. Az ő ellátásukról, fejlesztésükről a szakszolgálat által biztosított utazó gyógypedagógus és fejlesztő pedagógus gondoskodik.

Fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ❖ A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyerekekhez, felnőttekhez.
- ❖ A gyermekek igényévé válik a viselkedési és helyes cselekvési szokások szabályainak betartása, önállóak a kapcsolatépítés és kapcsolattartás következő területein:
  - ❖ köszönetnyilvánítás
  - ❖ válaszadás
  - ❖ megszólítás
- ❖ Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén, észre veszik a környezetük rendjét megbontó elemeit, korrigálni tudják az ilyen jellegű helyzeteket
- ❖ A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival, együttműködnek a közös cél érdekében.
- ❖ Konfliktus helyzetben társaikkal egyeztetnek, egyéni érdekeiket alávetik a csoport érdekeinek.
- ❖ A csoportba érkező vendéget szeretettel fogadják.
- ❖ A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján végzik, képesek nyugodtan ülni, türelmesen meghallgatják a felnőtteket.
- ❖ Igazmondásra törekszenek, örülnek a csoport közös sikereinek, szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

3.2.4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodába lépő gyermek a fejlődésének az elején tart, elválaszthatatlan dolog személyiségének kibontakoztatása, viselkedésének alakítása, értelmének fejlesztése.

Célja

A gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével szerezzenek minél több tapasztalatot a természeti és társadalmi környezetről az érdeklődésükre épülő változatos tevékenységekkel. Olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítsanak el, értelmi képességeik úgy fejlődnek, hogy feladataikat meg tudják oldani, el tudjanak igazodni a világban.

Feladata

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, **helyes mintaadással** és szabály közvetítéssel a **javítgatás elkerülésével** - **az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van**. Az **anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére**, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére figyelmet fordítunk.
- Az óvodai nevelésünk a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságára, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve

biztosítunk a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a **gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása**, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.
- **Tehetséggondozás** speciális feladatainak közös meghatározásával a kiemelkedő képességű gyermekek fejlesztését, gondozását, a különböző drámajátékok, meseprodukciók, zenék és mozgások összekapcsolásával anyanyelvi játékok alkalmazásával valósítjuk meg.
- Szülőföldhöz, anyanyelvünkhöz való érzelmi kötődés megalapozása kiemelt feladatunk.
- Hagyományaink felkutatását és megőrzését, ápolását fontosnak tartjuk.

Fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- ❖ Sokoldalú tevékenységeknek megfelelően sok ismerettel rendelkezzenek a természeti és társadalmi környezetről.
- ❖ Különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között.
- ❖ Meglátják dolgok közötti összefüggéseket (ok-okozat).
- ❖ Képesek a problémahelyzetek megoldására, következtetések levonására.
- ❖ Érzékelésük, észlelésük, differenciált, figyelmük, emlékezetük fejlettebb, kialakulóban van elemi, fogalmi gondolkodásuk.

4. Az óvodai élet tevékenységformái

Néphagyományőrzés a nevelés folyamatában

Az óvodánkban folyó nevelést olyan szemléletmód szabályozza, amely tekintettel van a gyerekek egyéni fejlettségére és alkalmas arra, hogy kialakítsa az együttéléshez szükséges szokásokat. Ennek keretét a népi hagyományok ápolása képes megteremteni.

Az óvodai nevelésben a néphagyományok - mondóka, dal, mese, gyermekjáték - anyagából bizonyos válogatás érvényesül, ami az óvónőtől függ, hogy az általa tervezett és vezetett nevelési folyamatba mit, mennyit és hogyan épít be.

A program nemcsak a népművészet és a szokásörző jeles napok elemeit öleli fel, hanem a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységeket is. A néphagyományörző tevékenységeket tartalmilag és időrendileg egységes rendszerbe foglalja. Ennek összefoglaló keretét évszakonkénti rendezésben az **”Évkör”** adja.

A néphagyományörzés célja az óvodai nevelésben is a múlt értékeinek átörökítése, éltetése.

4.1. Néphagyományőrző tevékenységek

Játékidőben a természetes anyagok közelsége motiválja a gyerekeket. A gyerek kíváncsiságából fakadóan nyúl a természetes anyagokhoz: az agyaghoz, gyapjúhoz, csuhéhoz, szalmához, fonalhoz, bőrhöz és fához. Az anyagok állandó jelenléte cselekvésre készíti, fejleszti az alkotóképességét. Az elkészült tárgyak népi gyermekjátékszerek tovább motiválják a tevékenységét, gazdagítják a játékát, alkotásra kész emberré teszik. A mindennapok tevékenységébe jól beleilleszkedik a játékeszközök készítése. Az óvónő segítségnyújtása közben jó alkalom nyílik a beszélgetésre, a népmesék, mondókák, dalok felidézésére. A népszokásokhoz fűzött, az óvónő által elmesélt történetek hatást gyakorolnak erkölcsi ítéleteik alakulására, magatartáskultúrájukra, viselkedésmódjukra.

Az udvari játékok a hagyományápoló tevékenységekkel bővülnek. A természetes anyagokkal való műveletek mellett a dalos játékok, a népi sportjátékok játszására is sor kerülhet. A dalos játékok a zenei fejlesztésben és az érzelmi nevelésben, a népi sportjátékok az állóképesség, az egészséges küzdőszellem alakításában kapnak fontos szerepet.

Az óvoda udvara, környéke, a séták, a kirándulások, jó lehetőséget adnak a természet, a *környezet megszerettetésére*, az évszakok változásaiból fakadó népi időjósítások felidézésére. A gyerekeket a közösen átélt élmények a környezetükhöz kötik, amelynek védelmezőivé válhatnak.

A szülőföld szépségének megláttatása, a környezet alakítása, amelyben a gyermek közvetlenül részt vesz, alakítja vizuális látásmódját. Ez az alap, melyre a gyerekek művészetre nevelése épül.

A népi kultúra tárgyai, a népköltészet alkotásai a gyermek érzelmein át hatva épülnek be a gyermek ízlésvilágába. Zenei, irodalmi és vizuális nevelése is e "gyökerekből" táplálkozik, amelynek anyaga a népművészet értékes és szép alkotásai.

A mindennapi élet tevékenységei és a jeles napok a néphagyományokban szorosan összetartoznak. Az óvodában megünnepeelt jeles napokkal színesebbek lesznek a hétköznapiak, és fel lehet kelteni a gyermekek érdeklődését az egyházi és az úgynevezett "zászlós ünnepek" iránt is.

A névnapok közül elsősorban azok váltak jeles napokká, amelyekhez történelmi események, természeti megfigyelések és bizonyos munkafolyamatok kapcsolódtak.

Az óvónő a folyamatban

Az óvónő a néprajzi ismereteit folyamatosan bővíti. Összegyűjti szűkebb környezetéé hagyományait. A gyűjtőmunkában számíthat a szülők és a nagyszülők segítségére. A tárgyalkotás, a környezet alakítás technikai fogásait elsajátítja.

A néphagyományőrzés elemeit mértéktartóan jeleníti meg az óvodai környezetben.

Az óvónő az óvodai nevelés folyamatában megteremti a hagyományőrző tapasztalatszerzésnek feltételeit és lehetőségeit. Ezáltal a gyermekek és a szülők a természethez, a hagyományokhoz való kötődést egyénileg és együttesen is átélhetik, és azokat önmaguk számára újratemthetik.

Az óvónő egyrészt a folyamatos napirendben, a játéktevékenységbe ágyazottan tervezi és szervezi a hagyományőrző cselekvési formákat. Másrészt a munkadélutánokon, a hétvégi programokon a családok együttműködő részvételével teremt megfelelő alkalmakat.

A helyi lehetőségekhez és igényekhez igazodóan alkalmazza az évkörös rendezési elvet. Kiválasztja a jeles napokat, a mindennapos hagyományőrző tevékenységeket és a kapcsolódó irodalmi és zenei alkotásokat, népművészetőrző technikákat.

A hagyományőrzés személyiségfejlesztő hatása

A néphagyományőrző szellemben nevelkedett gyerek alkotó kölcsönhatásban él a természettel, ráérez arra, hogy a világot képes alakítani. Megismeri a közös alkotás örömeit, a múlt értékeit, a környezetért érzett felelősséget. Érzelmileg gazdagabbá, értelmileg fogékonyabbá válik. Alapozódik benne a környezet és a haza iránti szeretet érzése.

Összegzés

A hagyományőrzés a teljes nevelési folyamatot áthatja, a gyerek személyiségét gazdagítja. Beépül a gyerek, a felnőtt teljes tevékenység rendszerébe. A családokkal való együttműködést kiteljesíti.

„ÉVKÖR”

*„Kerek egy ég alatt kerek egy istenfá.
Kerek istenfának szép tizenkét ága,
Szép tizenkét ágán ötvenkét virágja.
Ötvenkét virágján három aranyalma,
Ki ezt kitalálja, hull az áldás arra.”*

Jeles Napok:

Ünnepeink:

Tevékenységek:

IX. Szent Mihály Hava

1.Egyed napja
5.Lőrinc napja
8.Mária (=Kisasszony) napja
21.Máté napja
29.Mihály napja

Szüreti mulatság

- termény betakarítások
- őszi termések gyűjtése
- őszi kirándulás

X. Mindszent hava

4.Ferenc napja
15.Teréz napja
26.Dömötör napja
28.Simon, Júdás napja

Pásztorkodás

- termésbábok készítése
- gyertya mártás
- ostorfonás
- kukoricafosztás

XI.Szent András hava

1.Mindenszentek napja
11.Márton napja
19.Erzsébet napja
25.Katalin napja
30.András napja

Kisfarsang

- csuhébáb készítése
- töklámpás faragása
- szövés, fonás

XII.Karácsony hava

4.Borbála napja
6. Miklós napja
13.Luca napja
21.Tamás napja
24.Ádám, Éva napja
28.Aprószentek napja
31.Szilveszter napja

Advent Mikulás Kotyolás Karácsony

- mézeskalács sütés, díszítés
- szalmacsillag és füzér kész.
- lucabúza vetése
- karácsonyfadíszek barkácsolása
- fenyőfa díszítése

I: Boldogasszony hava

1.Kiskarácsony napja
6.Boldizsár napja
22.Vince napja

Újév Vízkereszt

- téli sportjátékok
- madár etetés
- maszkázás

II. Böjtelő hava

2.Gyertyaszentelő Boldogasszony napja
3.Balázs napja
6.Dorottya napja
14.Bálint napja
16.Julianna napja
19.Zsuzsanna
24.Mátyás napja

Farsangi jelmezbál

- farsangi alakoskodás
- zabáló csütörtök
- farsangi névcsúfolás
- farsang farkán mulatozások
- álarcos alakoskodások
- sardózás (f. vasárnap)

III.Böjtmás hava

12.Gergely napja
18.Sándor napja
19.József napja
21.Benedek napja
25.Gyümölcsoltó Boldogasszony napja

Nemzeti ünnep Március 15.

- tavaszi hajtatások:
kukorica, bab
- tavaszi mozgásos népi
gyermekjátékok
- agyagozás

IV.Szent György hava

1.Huba (Április bolondja) napja
24.György napja
25.Márk napja
Virágvasárnap
Zöld csütörtök
Nagypéntek
Húsvét hétfő
Fehér (=mátkáló) vasárnap

Húsvét

- kiszehajtás
- zöldág-járás
- barkagyűjtés
- tojánhímzés
- locsolkodás
- mátkálás

V:Pünkösöd hava

1.Tavaszünnep (majális) napja
12.Pongrác napja
13.Szervác napja
14.Bonifác napja
25.Orbán napja

Anyák napja Pünkösöd Gyermeknap

- májusfa állítás
- pünkösdi királyné járás
- pünkösdi király választás
- bőrözés

VI.Szent Iván hava

8.Medárd napja
24.Iván napja
29.Péter, Pál napja

Évzáró

- népi lakodalmas játékok
- tavaszi kirándulás
- népi „széljátékok”
- nemezelés

VII.Szent Jakab hava

2.Sarlós Boldogasszony napja
22.Mária Magdolna napja
26.Anna napja
gyűjt.

- vizes játékok, pancsolás
- „aratástól a kenyérsütésig”
- nyári gyógynövények

VIII.Kisasszony hava

10.Lőrinc napja
15.Mária (Nagyboldogasszony) napja
20.Szent István napja

- befőzések
- hajó-eregetés a patakon

HÓNAP MESTERSÉGEI

IX. Szent Mihály hava

- *rongybaba készítés, pásztorkodás*

X. Mindszent hava

- *csuhébáb készítés, szőlőszüret, kukoricafosztás*

XI. Szent András hava

- *szövés, fonás, gyöngyfűzés, gyertyamártás, vásározás*

XII. Karácsony hava

- *mézeskalácsosság, szalmafonás, szalmafűzés*

I. Boldogasszony hava

- *fonóbeli munkálatok*

II. Böjtelő hava

- *kukoricamorzsolás, népi lakodalmak*

III. Böjtmás hava

- *fazekasság, méhészkedés*

IV. Szent György hava

- *szűrrátétesség, bőrmegmunkálás, pásztorművészet*

V. Pünkösdi hava

- *nemezelés*

VI. Szent Iván hava

- *játszó*

VII. Szent Jakab hava

- *aratás*

VIII. Kisasszony hava

- *fafaragás, vesszőfonás*

4.2. Játék

A játék és a hagyományörzés kapcsolata.

Régen a gyermekek nevelése a több generáció együttéléséből adódóan nem csak a szülők feladata volt. A nagyszülők, dédnagyszülők a saját gyermekkorukban játszott játékok továbbadásával nemcsak szórakoztatták, tanították unokáikat, hanem egyben lehetővé tették ezeknek a játékoknak a fennmaradását, továbbélését is. Ebben a vonatkozásban joggal mondhatjuk, hogy hagyományörzést is végeztek.

Egy családi légkörű, rugalmas életrend alkalmas arra, hogy a hagyományörzést az óvodai nevelés keretein belül folytassa és így a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok hagyományörző tevékenységek, játékeszköz készítek felelevenítésre kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a gyerekek élete, bővül a nevelés eszköztára. Ez a komplex hatásrendszer nyugodt játéklégkörben, kiegyensúlyozott derűs, óvónői viszonyulással érhető el.

Célja

A játék a kisgyermek legkomolyabb tevékenysége, létfontosságú alaptevékenység. A játék örömforrás. Több forrásból fakad, a játék lényegéből adódik, abból a tulajdonságból, hogy a játék önmagáért való.

A játék célja maga a játék. Örömet okoz maga a cselekvés, manipuláció, elképzelés. A különböző funkciók gyakorlása, a ritmikus beszéd és a lépegetés ismétlése pl.: felnőttektől átvett régi mondókákban, kiszámolókbán, népi játékokban. A játékköröm nagyon gyakran a kellemes élmény újraéléséből fakad.

- A gyerek, játék közben ismerkedik a világgal, megismeri a véletlen és a valószínű törvényszerűségeit. Összeköttetést jelent élő- és élettelen környezetével, ismerkedik, tapasztalatokat szerez, reagál. Kíváncsisága belső indíttatású, amely *ismeretszerzés* is egyben.
- A sokféle mozgásban kipróbálja az erejét, ügyességét, a térben egyre biztonságosabban tájékozódik. A játék állandó erőforrás, az *érzelmek* megjelenésének domináns tere.
- Az *élményeknek* meghatározó szerepük van a játékban. A gyerek élményeit a játékban sokszor rejtett formában, néha szelídített feszültséggel éli át. Ez segíti élményei, tapasztalatai feldolgozásában, a maga kedve szerint alakítja át a megfigyelt valóságot.
- A gyerek állandó *belső készletét*, hajlandóságot mutat a játékra. A játék *vágymegjelenítés* is. A gyermek kívánsága, óhaja a játékban mindig beteljesülhet, nem ütközik akadályba. Keresi helyét a felnőttek világában. (Például.: önállósodási vágy, megismerési vágy, tevékenységi vágy, utánzási vágy, szereplési, magamutogatási vágy, mássá változási vágy, mozgási vágy, stb.).
- A *társigény*, az ötletek elfogadására ösztönzi az együttjátszás kreatív együttműködést alakít ki.
- A választás és vállalás *önkéntség*e, az utánzó beleéléssel, fantáziával játszás képessége *önkifejezésre* készíti.

A konfliktusok birtoklási vágyból, önérvényesítési törekvésekből, ellentétek ütköztetéséből, fakadnak. Ez természetes jelenség. A játékban gyakorolható ezeknek a problematikus helyzeteknek az önálló megoldása (egyezkedés, rábeszélés, kompromisszum kötés). Az ÉN tudat erős dominanciája mellett megjelenik a TE és a MI fogalma. A közös játékot áthatja az *összetartozás* érzése is. Ez az a motiváló erő, amelynek hatására a gyerek képessé válik a játékhoz szükséges szabályok betartására.

A játék a későbbi tevékenységformákat is megalapozza, így a munkát és a tanulást.

Feladat

A hagyományörző tevékenységek beiktatásának a tartalmas, elmélyült játék az alapja. Ezért szükséges a feltételrendszer végiggondolása, megteremtése.

- A *léggör* nyugodt és biztonságérzetet keltő, melyben a gyermekek szabadon szervezik meg játékukat, önállóan választják hozzá a társat, helyet, eszközt. Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvónői minta példaértékű.
- A *hely* a gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeni kibontakozását szolgálja. A játék színtere a *csoporszoba*, de használható felnőtt felügyelete mellett a csoporttal egybenülő öltöző, folyosó is. Az óvónő a gyerekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyeket, kuckókat alakít ki. Ügyel arra, hogy a különböző játszócsoportok ne zavarják egymást. Az irodalmi és zenei élmények befogadására alkalmas hely a csoporszoba nyugalmas része. A mindennapok hagyományörző tevékenységeinek gyakorlására kialakított kézműves sarokban a közösen gyűjtött, illetve vásárolt természetes anyagok, kellékek játékgyazdagító lehetőségeket nyújtanak.
- A játék további helye az *udvar*. Az udvar alkalmas a mindennapi játékok mellett a népi játékok játszására, népi játék-készítések, kismesterségek gyakorlására is. A csoporszobában megkezdett tevékenységek az udvaron folytathatók.
- *Az óvoda területén kívül* is adódhat hely játékokra pl.: játszótereken, családi házaknál kertekben, kirándulások alkalmával erdőkben, réteken, stb. *Fontos* az óvónő helyismerete.
- A *játékidő* a napirend sajátosságából fakadóan folyamatos. A gyerekek a délelőtt elkezdődő játéktémát nemcsak délután, hanem akár több napon és héten keresztül is játszhatják. Addig folytatódhat a kedvelt tevékenység, amíg az a gyerekek számára érdekes, élményt és örömet adó.
- A napirendben szereplő egyéb tevékenységek belesimulnak a játék folyamatába. Időlegesen megszakítják ugyan, de nem tördelik szét. Körültekintő szervezéssel a hagyományörző kezdeményezések, foglalkozások helyének és idejének megválasztása az elmélyült játékot nem borítja fel. A konkrét szervezést igénylő kötött időpontú foglalkozások kivételt képeznek (pl.: testnevelés foglalkozás, bábszínház, kirándulások, stb.).
- A *játék eszközei*. A mai kor játékpiaza ezrével kínálja a különféle játékeszközöket. A jó ízlésnek, a játék funkciójának nem minden játék felel meg. A játékszerek megválogatásában tükröződik az óvónői igényesség. A játékok esztétikusak, természetes anyagból készültek (főként fa, textília, porcelán, üveg, fém...), kerüljük a műanyagból készületeket, (kivételt a LEGO képez) igazodnak a gyermekek életkorához, segítik a sokoldalú fejlődést. Fontos, hogy fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsen.

A mai játékeszközöket harmonikusan egészítik ki az ősi-népi játékeszközök, rongybabák, falovacskák, a saját kezűleg barkácsolt játékszerek stb. Értékük az alábbiakban rejlik:

- természetes anyagból készültek,
- kapcsolódnak a természeti környezethez,
- hordozói egy sajátos ízlésvilágnak, ízlésformáló hatásúak,
- fellelhetőek a felnőttek munkaeszközeinek, használati tárgyainak kicsinyített másai,
- az eszközökben megjelenik az egyszerű ember találékonysága, furfangossága (pl.: facsiga, pörgettyű, stb.).

A játékeszközök lehetnek még, a környezetben fellelhető dolgok is: kavics, falevél, bot, ágdarab...

A *dramatikus játékeszközök* ösztönzik a gyermekeket fantáziájuk szárnyalására. Az esztétikus textíliák, a színes leplek, az ízlésesen elkészített korona, palást, tarisznya, mind elindító lehetnek egy-egy szerepjátéknak, mesedramatizálásnak.

A gyermeki önkifejezőmódokat a *bábozás eszközei* teljesítik ki. Fontos a báb és a dramatikus eszközök állandó jelenléte és helye.

A játék tartalma

A hagyományörző életmódban is a gyermekek saját elhatározásuk és kedvük szerint játszanak. A játék "klasszikus" tartalma kiegészül népi játékokkal.

Ezek közé sorolhatók:

- ❖ az *énekes-táncos játékok*, (szembekötösdí, gyűrűsdí, párcserélő játékok, fogyógyarapodó játékok, leánykérő játékok, lakodalmas játékok, vásáros játékok, furfangos és szórakoztató játékok...),
- ❖ a *mozgásos és küzdő játékok*, (versengő, váltást tartalmazó játékok, várkörüljárás, sorjátékok, hidas játékok...),
- ❖ a *népszokásörző dramatikus játékok* (a jeles napokhoz kötődő játékok),
- ❖ a *népi játékszer készítése* (bábuk, játékbútorok, rongybabák, csutkababa, töklámpás...).

Mindezek új tartalommal töltik meg a gyerekek játékát.

Az óvónői viszonyulás a gyerek játékához

Az óvónőt a fantáziát serkentő és kíváncsiságot ébresztő derű jellemzi. Az óvónő a gyermeki személyiség megismerésére törekszik. Ehhez a játék sokrétű információt nyújt. A gyerek játékának követése intenzív együttélést kíván az óvónőtől. A "játékból való olvasni tudás" empátiát, tapintatot, megfelelő szintű intelligenciát követel. Az óvónő ráérez a gyerek lelkiállapotára, empátiája segítségével a felmerülő problémák okát kutatja. Magatartásával képes feloldani a feszültséget, illetve az elszigeteltséget, aminek az óvónő és a gyerek közötti jó kapcsolat, érzelmi kötődés az alapja. Megerősítő viselkedésével alakítja a csoportban a toleranciát, elfogadhatja a magányos vagy az agresszív, azaz eltérő viselkedésű gyereket. A *felnőtt beavatkozása* csak mintaadás, megoldási lehetőségek felállítása, választhatóság, valamint a testi épség megőrzése szempontjából indokolt.

Az óvónő a hagyományos játékeszközök motiváló hatása mellett gondoskodik a dramatikus népszokások játékeihez szükséges kellékekről, hangulati elemekről. Viselkedésével közös játékokra inspirál.

Élmények nyújtásával gazdagítja a játékot. Az együttes játékban az óvónő lehet egyenrangú játéktárs, alárendelt irányított, vagy mintaadó modell is. Mintaadása a gyereket utánzásra

készíti. A gyereket az utánzás mellett a szabályok is segítik az eligazodásban. A szabályok nemcsak a társasjátékokban, hanem a játékeszközökkel való bánásmódban, magában a játékban vagy a szokásrend alakításában is megjelennek.

A gyermeki önállóság a játék szabadságában teljesedik ki, az óvónő ezt tiszteletben tartja, a gyerekek által vállalt szabályokkal együtt. A játékszabadság nélkülözhetetlen elemei a szabályok. Szokássá válásukkal megteremtik a játéktevékenység nyugalmát a teremben és az udvaron.

A játék személyiségfejlesztő hatása

A játékban a gyerek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelő-képesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezet és felidézés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét. A szituációk létrehozása megmozgatja a gyerek alkotó képzeletét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszédképessége, problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége.

A gyerek mozgáskészsége is fejlődik. Újfajta mozgásokat tanul, melyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorol. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és a szenzomotoros kézügyessége.

A gyerek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága.

Az átélt játéköröme, sikerélmények vagy kudarcok erős érzelmeket váltanak ki. A gyerek tanulja érzelmeinek kezelését. Feszültség levezető hatása a gyereket oldottá teszi. A siker újra-átélési vágya kitartásra ösztönzi.

A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát. A játékban a gyermek felfedezi a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárás, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatteremtő készsége fejlődik.

A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyereket a játékközelítésre. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán játékfegyelem.

Összegzés

A jó légkörű játékban a néphagyományörző tevékenységek érzelmi többletükkel a gyerek élményeit gazdagítják. A tartalmi gazdagítás kiteljesíti a felszabadult játék személyiségfejlesztő hatását. Ebben a folyamatban a gyerek személyisége a legteljesebben fejlődik és fejleszthető.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végén

- ❖ Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték
- ❖ Kitartóan, hosszú ideig képesek egy témában játszani
- ❖ Ismert meséket, történeteket dramatizálnak
- ❖ Élvezik a szabályjátékokat, képesek a normákat betartani
- ❖ Interakciójuk gazdag, kulturált, érthető
- ❖ Kialakul az együttjátszás igénye

- ❖ Egymás játékát kiegészítik, segítik
- ❖ Saját ötleteik alapján próbálkoznak játékeszközök készítésével, azokat alkalmazzák
- ❖ Problémahelyzetek megoldására vállalkoznak

4.3. Irodalom: verselés, mesélés

Az irodalom és a néphagyományörzés

A mondókákat, a meséket régen a szájhagyomány élte. A kisgyermeket születésétől "irodalmi környezet" vette körül. Az altatók, a dúdolók, az ölbevevők érzelmi biztonságát erősítették. A természettel az emberi környezettel kapcsolatos népköltészeti alkotások végigkísérték a gyerekkort. A program ezt az irodalmi hatást kívánja őrizni.

A néphagyomány-ápoló óvodai programban a mese, vers, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik. A gyermek érzelmein át épülnek be izlésvilágába, alapozzák meg "kulturális anyanyelvét".

Célja, feladata

- A gyerek szívesen hallgassa a mondókát, verset, mesét, váljon az irodalmi élmények érzékeny, aktív befogadójává.
- A változatos irodalmi élmények nyújtásával a vágy felébresztése a könyv, a színház, múzeum értékei iránt. A későbbiekben így válik a gyermekből lelkes olvasó, színház- és múzeumlátogató, az esztétikai élményekre érzékeny, művelt ember.

Az irodalmi anyag tartalma

Az óvodáskorúak verse elsősorban a **népi mondóka**, melyeknek nagy része mozgással is lejátszható. Ezen mozgásos játékok nagy segítséget nyújtanak a mozgáskoordináció, az egyensúlyérzék fejlesztéséhez, a térérzékeléshez, az egymásra figyeléshez, testünk, érzékszerveink megismeréséhez, a ritmusérzék alakításához. Fontos szerepük van az érintésben, az óvónő-gyermek, gyermek-gyermek közötti érzelmi kötődés megszilárdításában. Játzásuk, gyakorlásuk hozzájárul az óvónő és gyermek közötti intim kapcsolat kialakulásához. Ilyenek: *a felnőttek játéka a kicsinyekkel, a természettel kapcsolatos mondókák*, stb.

A gyerekeknek a mesehallgatás lelki szükséglet, lehetőleg minden nap hallgassanak **mesét**. A mese a mindennapi valósággal össze nem egyeztethető, amiről szól mesebeli. A mese egyben reális gondolatokat is közöl a gyermekkel. Közli, hogy a világban jelen van a jó és a rossz is. Általa a gyerek etikai világgépet kap. Népmesék lehetnek: *állatmesék, novellamesék, tündérmesék*.

A **néphagyomány-ápoló irodalmi nevelésben** nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak, valamint egyes jeles napokhoz kapcsolódó szentek legendáinak elbeszélése.

A népköltészetten túl klasszikusaink, mai magyar költőink, gyermekek számára írt **versei, elbeszélései** is helyet kapnak az irodalmi anyagban. Főleg a gyermekek számára kedvelt ritmikus, szójátékos, gyermekekről, állatokról szóló, költői képeket tartalmazó, és

humoros verseik felhasználása ajánlott. *Fontos* az anyagválogatásban az egyensúly megteremtése.

A versek, mesék ismétlése dramatizálással, bábozással történhet. A bábozás lehet a gyermek első “ színházi “ élménye. A kicsiknél még inkább a paraván nélküli, az óvónő játékát közvetlenül érzékelhető módon, a nagyobbaknál már többféle módon történhet. A bábozás szerepe fontos, mert a báb szóra készíttet. A mese, vagy a dramatikus népszokás élménye, a játszásra ösztönző népszokás jelenléte a gyereket spontán dramatikus játékokra készítteti.

Az óvónő szerepe a folyamatban

Az óvónő benyomásokat szerez a *család* irodalmi, művészeti érdeklődéséről, és megismeri az egyes gyerek otthonról hozott irodalmi élményeit és beszédértésének fokát.

Biztonságot adó légkört teremt, ahol a gyerek bátran kezdeményezi az óvónő, vagy szülő által hallott irodalmi élmény átadását. Az óvónő előadása összhangban van metakommunikációs jelzéseivel, így lesz verselése, mesélése hiteles, a gyerek reprodukív alkotó képzetére ható, fantáziagazdagító.

Az óvónő az *irodalmi foglalkozásokat* többnyire kötetlen formában szervezi. Épít a gyerekek által kialakított spontán helyzetekre, de kezdeményez maga is. A foglalkozásokat *átgondolt anyagválogatás*, az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg.

Jó ha az irodalmi élmény nyújtásnak *állandó helye* van, ahol a gyerekek által használt mesekönyvek, hangszerek, bábok, dramatikus kellékek helyezhetők el.

Az óvónő találja meg a *mindennapos mesélés* állandó időpontját. (Más szerepet tölt be az elalvás előtti mesélés, felelősségteljes válogatás előzi meg, nem lehet véletlenszerű.) A foglalkozások helye: lehet a csoportszoba meghatározott kuckója, meseszőnyege, sarka. A meséhez erre szükség van, de a ritmikus állatos vagy egyéb mondókázáshoz, verseléshez kiváló terep az udvar, a park, a bokrok alja, udvari babaház, erdő, stb. Mondókázni lehet a hangulatban hozzá kapcsolódó foglalatosságok közben is, ez az óvónő ”napra- és tettekkésztségétől” függ.

Az óvónő megteremti a meséléshez szükséges családi, szeretetteljes légkört. A mesemondást és a befogadást nem zavarják külső elterelő ingerek. Az óvónő egész lénye árasztja azt, amit közvetíteni akar. Szemkontaktust teremt, mesélése hatására a gyerek belső képet alkot. A kötetlen jellegű kezdeményezés, és a gyermeki várakozást kielégítő irodalmi élmények hatására a gyerekek önként vállalt ”kötelező” foglalkozásává, mindennapos igényévé válik.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Az óvónői beszédminta alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyerekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyerek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyerekekben. A gyerek átéli a sok pozitív érzelmeket, öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás, derű mellett a negatív érzelmeket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozások lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újra átélésére, az önálló fantáziadús alkotásra.

A népi mondókában rejlő ritmikusság képes a gyereket vidámabb, jobb hangulatba emelni, a belső mozgásfeszültségét levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani.

Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíti a gyereket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására, kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt.

Összegzés

Az óvodában szerzett esztétikai, irodalmi élmények és a népköltészet érték közvetítő hatásai a fejlődő személyiség irodalomhoz való későbbi viszonyát befolyásolják. *Fontos*, hogy az óvónő, a mindennapokban az irodalom nyújtotta érzelmeket természetes viselkedésmódjával közvetítse.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat. A gyerekek maguk is meséljenek szívesen.
- ❖ Várják, igénylik a mesét.
- ❖ Szívesen báboznak, dramatizálnak egymással.
- ❖ Megszilárdulnak a mesehallgatással kapcsolatos szokásaik.
- ❖ Játékidőben maguk is kezdeményezzenek a mesékkal, versekkel bábozást, dramatizálják őket.
- ❖ Gondosan bánjanak a könyvekkel
- ❖ Válgatják igényükkel lefekvés előtt a mese meghallgatása
- ❖ Ismertebb meséket, verseket tudjanak képek alapján elmesélni, felidézni.

4.4. Zene: ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A néphagyományörzés és a zene kapcsolata

A mondókák, népi játékok a népdalok, hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz, fennmaradniuk is ezért sikerült. Munkájuk egyhangúságát énekléssel oldották fel, sokszor érzelmeiket, örömeiket, bánatukat is ekképpen fejezték ki. Gyermeküket éneklésre ringatták a bölcsőben. Minden alkalomnak megvolt a saját dal- és szokásrendszere.

Célja

- Az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése.
- Játékos zenei alkotókedvük ösztönzése.
- Az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.

Tartalma

A program zenei anyagát hangsúlyosan alkotják:

- ❖ *a népi mondókák,*

- ❖ *népi dalos-játékok,*
- ❖ *a zenehallgatás dalanyaga* (hangulatokat, érzelmeket közvetítenek, mintát nyújtanak),
- ❖ *az énekes népszokások,*
- ❖ *gyermek néptánc.*

A **mondókák** játékok szerint: ölbebevős, cirógatók, csiklandozók, tapsoltatók, ujj- és tenyérjátékok, lovagoltatók, csúfolók, kiszámolók, irányváltatók, stb. .

A **dalos játékok:** állathívogatók, naphívogatók, esővárók, sípkészítők, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulós játékok, ludas játékok, kapus játékok, névcsúfolók, stb.

Az egyszerűbb természetes anyagból készített ritmushangszerekkel való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent a gyermekeknek. A mindennapos hangszerhasználat a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik. Láthatatlan szállal köti őket a muzsikához, amelyet az óvónő hangszerének, zenélésének a tisztelete erősít. Lehetőség nyílik a **népi hangszerek** megismerésére, készítésére is. Ilyenek a gyermekek által önállóan vagy segítséggel elkészíthető pl.: dióhéj pengető, kukorica hegedű, stb.

A **néptánc** az óvodában a felnőttek táncát jelentheti, amely élménynyújtó a gyermekek számára. A nehéz lépések nem felelnek meg a 3-6-7 éves korú gyermekek mozgásfejlettségének! A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák kényszer nélkül fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását. Előkészítik a későbbi néptánc tanulást.

A **zenehallgatás** anyaga az óvónő igényes válogatását tükrözi. Az anyagot népdalok és műdalok alkotják, élő előadásmódban.

Az óvodában játszható énekes népszokások

Azok az énekes népszokások fordulhatnak elő az óvodában, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez. Nem a szereplés, hanem a játék öröme, egyedi íze az, ami indokolja ezeknek az énekes népszokásoknak az éltetését. Ilyenek:

Szüreti multság. A felnőttek szüreti báljához hasonlatosan megrendezett óvodai ünneplés, hagyományos díszítéssel, felvonulással, énekkel, verssel, mondókákkal és néptáncal –hagyományos viseletben. (Bő fehér gatyka, szoknya, piros mellény, kötény, gyöngyös párta...)

Kisfarsang. Névcúfolók, néptáncok, mulatozás, tetszés szerinti „maskarában”. Bolondlakodalom.

Lucázás. A gyerekek kis pohárkába búzát vetnek, hogy majd hazavihessék a család karácsonyi asztalára. A gyerekek családjainak házához járnak, szalmán térdelve „kotyolnak”, mondják mondókáikat, jókívánásaikat, énekelnek. A kapott ajándék a megvendégelés és szóbeli köszönet.

Pásztorjáték, betlehemezés. A nagyobb gyerekek pásztorjátéka része lehet az ünnepre való készülődésnek, fokozva ezáltal a várakozás örömét, a családokkal való együttünneplés emelkedett hangulatát.

Karácsonyváró növendékhangverseny. A zeneiskolások minden évben hagyományosan hangversenyt adnak óvodánkban, bemutatva élőben a különböző hangszereket.

Farsang. Az előkészületekhez hozzátartoznak a télcsúfoló dalok, tréfás mondókák énekelgetése, mondogatása, ami a farsangon folytatódik. Farsang napján a gyermekek jelmezeiket magukra öltve „mulatnak”. Népzenere táncolnak, vidám versengős játékokat játszanak.

Kiszehajtás/zöldág-járás. Tavasz-váró népszokás népi rigmusainak, mondókáinak, énekeinek felelevenítése, kapus játékok, kanyargó-vonulós énekes-táncos formációk gyakorlása. Kiszebáb hagyományos felöltöztetése, a faluból énekekkel, mondókákkal való „kiüzetése”, elégetése majd a patakba hajítása. Ugyanonnan zöld fűzfaág vágása, feldíszítése és a választott család(ok)nál jókívánságok kíséretében való átadása.

Komatálzás. Népszokásból lett gyermekjáték. A „komatálban” finom falatok vannak, a gyerekek által készített hímestojás és esetleg virággal illetve terítővel díszítve. A közös játékkal barátságot kötnek.

Pünkösödés. A játék egy ügyességi versennyel eldöntött pünkösdi királyválasztásból, és a lányok pünkösdi királyné-járásából áll. Lehetőség nyílik a különböző ügyességi játékok gyakorlására, a győztes pünkösdi királyné választására. A lányok „házzól-házra” (családoknál) járnak köszöntésüket és jókívánságaikat elmondani. A közöttük legkisebb leányka a pünkösdi királyné, akinek barátnői kendőt tartanak sátoaként a feje fölé, közben rózsaszirmokat hintenek szét, ruhájuk hagyományosan fehér viselet, fejükön virágkoszorú.

Lakodalmas. A játékra általában nyáron kerül sor, de bármikor játszható. A gyerekek az igazi lakodalom eseményeit utánozzák, közben lakodalmi csujogatókat, névcsúfolókat, stb. kiabálnak, párválasztó, leánykérő, kapus és egyéb dalos játékokat játszanak.

A készségfejlesztés zenei elemei

Ide tartoznak a *tiszta és csengő hangképzés, az egyenletes lüktetés, a dallam- és ritmusmotívum visszaadása, a tempó (gyors, lassú), a dinamika (halk, hangos, „néma”), a hangmagasság (magas, mély) érzékelése, éneklése és a zenei hangsúlyok kiemelése. A zörejek közül megfigyelhetők a természet hangjai, az emberi-, állati hangok, a hangszeres hangjai és a környezet zörejei.*

Az óvónő szerepe a folyamatban

A zenei nevelés megkívánja, hogy az óvónő szeressen, és tisztán tudjon énekelni, rendelkezzen hangszeres tudással. Zenei műveltsége, a zenéhez való viszonya és zenei aktivitása meghatározza a gyermek zenei neveltségi szintjét.

A gyermekkel való ismerkedés során, a személyes kontaktus létrehozásában, az óvodai környezet elfogadtatásában, segítséget nyújt az éneklés. A mindennapos éneklés az óvónő

belső igényéből fakad. Kapcsolódhat spontán kialakult játék helyzetekhez, kezdeményezhetik a gyerekek, vagy az óvónő. *Fontos* az óvónő módszertani kulturáltsága és naprakészsége, a dalanyag igényes válogatása. Az óvónő gyakran énekel népdalokat, amelyek hangulatfokozói lehetnek egy-egy hagyományőrző cselekvésnek pl.: tréfás dalok a farsangi készülődésben. Az ünnepvárás és készülődés hangulata énekléssel, zenéléssel, zenehallgatással teljesedik ki. Az óvónő teret, lehetőséget teremt a gyerek zenei önkifejezőmódjának gyakorlására.

Zenei nevelés személyiségfejlesztő hatása

Az **ölbe vevős, mondókás játékok**, a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az *érzelmi kötődés* kialakulásában. Az egyszemélyes játékhelyzetből fejlődik ki a gyerekek *éneklési kedve*. A kiszámoló segít az *igazságos döntésre* törekvést és a konfliktusok megelőzését. A küzdő játékok erősítik a fiúk egészséges *küzdőszellemét*, nemi hovatartozásukat.

A **dalos játékok** a lányok számára a lányos mozgás és viselkedés szabályait is közvetítik. Mit, hogyan illik egy lánynak, stb. A dramatikus énekes népszokások a felnőttek viselkedési szokásait adják tovább. Mindezek a mozgáskultúrát is gazdagítják.

A zene belső lökötése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettséget. A gyerek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja.

A **hangszeres játék** felkelti a gyerekek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyerekek érzelmvilágára, esztétikai fogékonyságára. Megalapozza a zenei befogadás képességét, emléknymoi fellelhetők a gyerekek improvizációiban. Az öröm újra átélésre készíti, amit a társakkal együtt szerzett élmény is fokoz.

Összegzés

A gyerek zenei képességeinek alapozását sokrétű zenei eszközrendszer segíti. Az óvónői igényes válogatás hatására válik a fejlesztés céltudatos eszközévé. A zene érzelmekre hat, élményt nyújt, aminek hatása életre szóló, amit a *szülővel* való együttlét még meghatározóbbá tesz.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat, mondanak mondókákat, kiszámolókat.
- ❖ A magas és mély éneklés közti különbséget felismerik és alkalmazzák
- ❖ Felismerik a különbséget a halk-hangos éneklés, beszéd és tapsolás között.
- ❖ Dallambújtatást végeznek rövid majd hosszabb motívumszakaszokkal.
- ❖ A dallamot felismerik dúdolásról, hangszerről.
- ❖ A hangszínek finom eltéréseit felismerik.
- ❖ Felismerik az egyes hangszerek hangját, megszólaltatásuk módját
- ❖ Megkülönböztetik az egyenletes lökötést a dal ritmusától.
- ❖ Szöveges ritmusmotívumokat képesek visszatapsolni.
- ❖ Képesek egyszerűbb dallammal ellátott szöveget (névcáfólok) visszaénekelni.

- ❖ Élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen hallgatják, örömet jelen számukra a zene.
- ❖ Egyenletesen körbejárnak szép testtartással, kézfogással.
- ❖ Egyszerűbb tánclépés-formákat sajátítanak el, amit zenére alkalmazni is tudnak.

4.5. Vizuális tevékenységek: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítő világa ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A hagyományörzésben az értékek újrafelhasználásával létrejön a folyamatosság. A vizuális nevelés lehetőségei a hagyományörző tevékenységek, a népi kismesterségek, a növényi játékeszköz készítek gyakorlása által gazdagodnak.

Célja, feladatai

- A gyerekekben formálódjanak a vizuális alkotáshoz, a befogadáshoz szükséges készségek.
- A gyerekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg és használják a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.
- Alakuljon kezűgyességük, vizuális alkotókészségük. és esztétikai igényük a múlt, a jelen értékei iránt.
- A környező valóság megfigyelésének, a természeti szépségek észrevételének képességét alakítani.

A vizuális tevékenységek tartalma

Az óvodában használt és ismert tevékenységformák a hagyományörző díszítő művészet technikáival, művészetörző formáival bővülnek. A rajz, a festés, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is.

Hagyományörző elemek:

- a népi kismesterségek technikái,
- a jeles napok "jelkép-készítő" technikái.

A kézi munka sorában megjelennek a *kézi szövés* alapelemei: sodrások, fonások, szövések. A gyapjú anyaga szárazon, nedvesen, - *nemezelés*- többféle technikát kínál. A méhviasz, a *tojásírókázás* mellett, batikolásra is alkalmas. Egy-egy szép hímzett terítő, a színes fonalak *hímzés* utánzására készítenek. Az *agyagozásra* ösztönzően hat, ha az elkészült alkotásokat kiégettetjük és így a gyerekek kedvenc játékeszközei lesznek. A *játékeszköz készítek* technikáit a gyerekek utánzás után képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababák, természeteszközök, pl. napraforgószár - lovacska, sátrak, kunyhók, stb.

A jeles napi készülődések során a gyerekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Például az András nap utáni *adventi koszorú* készítés, a *mézeskalács* gyúrása, díszítése, a mindenszenteki *gyertyamártás*, a Luca búza vetése, a farsangi-*maszk készítek*, a húsvéti *tojáshímzés*, a *májfa* szalagozás, a *pünkösdi koszorú* készítés, stb.

Ajánlatos a természetes anyagok beszerzése:

- ❖ termékek: kukorica, makk, gesztenye, zöldségek, gyümölcsök stb.
- ❖ növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző, kukoricacsuhé stb.
- ❖ állati eredetűek: gyapjú, toll, méhviasz, bőr, stb.
- ❖ textíliák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics.

Az óvónő szerepe a folyamatban

Betekintést nyer a családok vizuális kultúrájába, bevonja őket az óvodai készülődésekbe, ismereteket szerez a gyerek vizuális készség szintjéről. Személyes hatóerővel rendelkezik, tud gazdálkodni a térrel és az idővel, így az általa ismert ábrázoló tudást hitelesen, utánzásra, alkotásra készítően tudja átadni.

Épít a gyerekek kíváncsiságára, megadja számukra a választás lehetőségét, anyagban, témában, technikában vagy mindháromban. Egyénileg megerősítően nyújt segítséget a gyermek továbbfejlesztése érdekében.

A változatos tevékenységek gyakoroltatása során nem feledkezik el a gyerek rajzában megnyilvánuló jelzések követéséről, nem hagyja, hogy rajzolása sémává merevedjék. A gyerek az ösztönös firikálástól a vizuális percepciója hatására újraalkot, ez elvezeti a tudatos rajzoláshoz. Mozgásfantáziáját hagyja kibontakozni, és segíti fejlődni.

A népi kismesterségek, a tájházak, a népviseletek, a környezet megfigyeltetésével gazdagítja a hagyományos élményanyagot. Gyűjtési alkalmakat szervez a természetes anyagok, termékek, termények, állati eredetű anyagok beszerzésére.

A nyugodt vizuális alkotás, a használatos anyagok és eszközök tárolása szempontjából nagyon fontos a kézműves sarok kialakítása. Itt kapnak helyet a hagyományos eszközökön, és a gyűjtött anyagok egy részén kívül a szövőszék, a szövőkeretek, a különböző fonalmunkákhoz használatos eszközök, de egy időre az elkészült munkák is. *Fontos* a természetes anyagok, a jó minőségű eszközök és a munkálatokhoz használt védőkötények esztétikus tárolása, amelyek mindig könnyen elérhetők.

Kezdetben megmutatja, majd javasolja, illetve hagyja a gyereket, hogy a kézműves anyagokból játéktevékenységét gazdagító tárgyakat készítsen, anyagokat használjon fel. Az elkészült tárgyakat a gyerekek használják, de készülhet belőlük alkalmi kiállítás.

Az épület helységein kívül az udvar, az erdő, a rétek adta lehetőségeket is kihasználja, a gyerekek vizuális funkcióit, tevékenységét gazdagítja. Pl.: az őszi erdő színei, az udvaron virágszőnyeg szövés.

Az óvónői tervszerűség és rugalmasság megteremti az egyensúlyt a játék és a hagyományörző tevékenységek között.

A vizuális tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

A gyerek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja. Formálódik alkotó képzelete, ábrázoló-készsége, önkifejezési módja. Az óvónői leleményesség hatására problémamegoldó készsége fejlődik, kezdeményezővé válik, önbizalma erősödik.

A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finom-motorikus készségek fejlődéséhez, fejlesztéséhez is új terepet szolgáltatnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók, azaz a szín, forma, alak észlelés fejlődését.

A változatos cselekvések során a gyerek alkotókészsége, fantáziája csiszolódik, amely hat értelmi képességeinek fejlődésére is. A gyerek képessé válik arra, hogy megfigyeléseit átértelmezze, azokat új kombinációban alkalmazza. Alakul képszerű gondolkodása, fogalomalkotása konkréttá válik. Az elkészült tárgyak, népi játékszerek tovább motiválják tevékenységüket, gazdagítják játékukat, alkotásra képes emberré teszik őket. Közben finom-motorikus készségük fejlődik.

Összegzés

A megerősítő légkörű környezetben a gyerek jókedvvel, szívesen alkot. Nyitottsága, magabiztossága alkotásra készíti. A *szülőktől*, a nagyszülőktől elerett technikák, fogásmódok ösztönzően hatnak. Tevékenységének, alkotó munkájának eredményei a személyiségének fejlődését tükrözik.

A környezet esztétikája

Az **esztétikai nevelés** érzékszerveken, érzelmeken átható folyamat. A gyerek fogékonysága által minden őt körülvevő környezeti ingerre érzékenyen reagál. A gyerekre hat a közvetlen környezete, valamint a távolabbi, az óvoda és a település maga. A gyerekek más-más esztétikai élményekkel érkezik. Az óvoda egyrészt kompenzáló szerepet tölt be, másrészt teljes megjelenésében alakítja az esztétikum iránti fogékonyságot.

Az óvodai környezetet a tagoltság, az egyszerűség és a tágasság jellemzi. *Fontos*, a természetes anyagok, plasztikus felületek jelenléte. Az óvodai textíliák a sárkőz, - ahová népművészileg a falu tartozik - jellegzetes mintáival, színeivel díszítettek. Néhány hagyományos használati tárgy is helyet kapott.

Az óvoda dolgozói személyes példamutatással - esztétikus megjelenéssel, kulturált viselkedéssel - igyekeznek modellt nyújtani a gyerekek és szüleik számára. A gyerekekben az eltérő tevékenységekben viselt öltözék látványa és viselése tudatosítja a célszerűség és esztétikum összekapcsolását. Pl.: a kézműves tevékenységekhez viselt védőkötény, a zöldségtisztításhoz használt fehér kötények, a tornaruha, stb.

Az ünnepnapokon az egész óvoda "ünnepi ruhát ölt". Esztétikai érzékformáló hatást nyújt az óvónők, társak látványa és az összhangot tükröző feldíszített csoportszoba. Az ünnepnapok másságából fakadó ünnepi viselet (pl.: gyerek és felnőtt sötétkék fehér öltözékben, vagy helyi népviseletben) ízlésformáló, hangulatfokozó élmény. A gyerek megtanulja, hogy az ünnepnaphoz más viselet, viselkedés illik. Az élmény nem csak az összetartozás élményét erősíti, hanem az esztétikus környezet, öltözködés iránti igény is alapozódik.

A gazdagon megélt tevékenységek, rácsodálkozások megtanítják a gyermeket a szép élvezetére. Esztétikai ítélőképessége fejlődik. Nemcsak az általuk értelmezett szép, hanem az általános művészeti kultúra értékeinek élvezetére is, mivel a "valamit csinálni" öröme vezet el a "valamit létrehozni", az alkotás örömeig. A néphagyomány-ápoló szemléletű nevelés része, hogy a gyerekek maguk is tevékeny részesei legyenek környezetük, óvodájuk rendben tartásának, esztétikus alakításának.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ Sokféle tapasztalattal rendelkeznek zárt és nyitott terek kialakításában.
- ❖ Képesek a tárgyak főbb formai jellemzőinek megnevezésére.
- ❖ Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, fejlődjön a szépérzékük.
- ❖ A helyes ceruzafogás alakuljon ki mindenkinél.
- ❖ Biztonsággal legyenek képesek a különböző tanult vizuális technikákat alkalmazni.

- ❖ Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- ❖ Próbálkoznak az egyszerű mozgások jelzésével.
- ❖ Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- ❖ Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélni tudnak az alkotásról.
- ❖ Önállóan és csoportosan is készítenek, játékokat, kellékeket és dísz tárgyakat.
- ❖ Emberábrázolásuk életkori szintjüknek megfelelő.

4.6. Mozgás

A mozgás és a néphagyományőrzés

A mozgás az érés folyamatában a fejlődő gyerek természetes szükséglete. A program sokrétűen elégíti ki a gyerek mozgásigényét. Tudatosan segíti a mozgás és az észlelési funkciók összerendeződését. Nagy hangsúlyt fektet az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára. A mozgás nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, mondókás-énekes játékok körére, jelen van az óvodai élet minden területén.

Célja, feladatai

- A természetes mozgáskészségek fejlesztése, stabilizálása.
- A mozgáselemek beépülésének segítése a természetes mozgások sorába.
- Az egészséges testi fejlesztés, ami a következők szerint tovább tagolható:
  - a testi képességek és az ellenálló képesség alakítása, a szervezet erősítése,
  - differenciált terheléssel az egyensúlyérzék, a ritmusérzék, a motorikus képességek fejlesztése, a testséma és a helyes testtartás alakítása,
  - a térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése,
  - a mozgásműveltség, a mozgáskoordináció fejlesztése, különösen a népi mozgásos és egyéb játékok által,
  - rendszeres, aktív mozgáshoz szoktatás, a mozgásszükséglet fenntartása,
  - az egészséges életmódra való készségek, jártasságok alapozása,
  - családi szemléletformálás,
  - egészségóvás megelőzéssel.

A mozgás tartalma:

- ❖ Szabad, spontán mozgás,
- ❖ Szervezett testnevelés.

Szabad, spontán mozgás

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekkel, mert az állandó belső késztetést érez a mozgásra, örömmel és természetes módon gyakorolja azt.

Az óvodaudvar lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, miáltal a gyerek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A mozgásos népi játékok tere is igazában a kinti tér. A

gyerekek különböző terepeken gyakorolják a természetes és egyéb mozgásokat. A téli időszakban, jeges játékokat szervezünk, csúszkálást, szánkózás, hóemberépítés, hógolyózás.

A mozgásos játékok során is a gyermek választhatja meg játékát, társait. A szabadidőben zajló szervezett mozgásos játékokban a gyerek önként vesz részt. *Fontos* az egymás testi épiségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

A szervezett testnevelés

Tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, emelések-hordások, egyensúlyozások, a mozgásos játékok alkotják.

A testnevelés szervezeten két formában van jelen az óvodában:

- ❖ *a mindennapokban* 5-10 percben, sok játékkal, a testnevelés foglalkozásokon már kipróbált gyakorlatok, mozgásformák beiktatásával, pergő ritmusú, frissítő mozgással, (kötelező jelleggel).
- ❖ *a testnevelés foglalkozásokon, amit* az óvónő heti egy alkalommal kötelező jelleggel szervez, állandó napokon.

Az óvónő szerepe a folyamatban

Tapasztalatokat szerez a *család* mozgás kultúrájáról, a gyerek mozgásfejlettségi szintjéről. A mozgásszükséglet kielégítéséhez olyan feltételeket teremt, amelyben a gyerek mozgásöröme, aktivitása kiteljesedik.

Az óvónő a játéktevékenység során mozgásos játékokat kezdeményez, vagy a gyerekek spontán kezdeményezését erősíti. Céltudatosan szervezi a népi mozgásos játékokat a teremben, a szabadban. Odafigyel a fiúk küzdőszellemének fejlesztésére, a testséma alakítását kiemelten kezeli. Figyelemmel kíséri a betegségből visszatért gyerekek állapotát, a kisebbek állóképességének, az egyes gyerek terhelhetőségének határait.

A szervezett testnevelés fejlesztő hatását tudatosan tervezi.

A mindennapos torna és a testnevelés foglalkozások az átrendezett csoportszobában, illetve a tágas közlekedő térben szervezhetők, valamint az udvaron.

A tornaeszközök egy része folyamatosan bent tárolható, ami a játéktevékenység gazdagítására is lehetőséget nyújt. Más részük kintről behozva alkalmanként felállítható (mászáshoz, függeszkedéshez, labdaütögetéshez, gurulásokhoz, egyensúlyi játékokhoz, stb.). A nagy szőnyegek, maroklabdák (rongylabda is), szalagok, kendők, botok, zászlók a speciális tartásjavító, korrigáló gyakorlatokhoz, vagy a mozgásos, sportos népi gyermekjátékokhoz hasznosak. Foglalkozások előtt a fertőtlenítő portalanítás előírt.

A jó hangulatú szervezett testnevelést szolgálja: a körültekintő szervezés, a játékos hangvétel, rövid, érthető utasítások, a kevés várakozási idő, a foglalkozásvezetés pergő üteme. A pozitív megerősítés, az óvónői mozgásminta mutatás, a jókedvű mozgás dominál.

A mozgás személyiségfejlesztő hatása

A mozgás kedvezően befolyásolja a gyermek anyagcseréjét, fokozza a teljesítő képességét. Segíti az új mozgásformák kialakulását, begyakorlását, a mozgásszervek fejlődését. Alakítja a mozgásszokásokat, és a játéktudat szintjét.

A mozgásos játékok erősítik az egymásra figyelmet, az együttműködési készséget, leszoktat az önzésről. A szabálytartás az önuralmat erősíti, alakul az egészséges

versenyszellem. Fejlődik a gyerek kitartása, koncentráció képessége és állóképessége. A mozgás öröme, érzelmi hatásokat vált ki. A vízben való játék erősíti a gyerek edzettségét, bátorságát.

Fejlődik a gyerek érzelmi, szociális és értelmi képessége. Harmonikus mozgása hat gondolkodás-fejlődésére, találékonyságára és kombinatív képességére.

Összegzés

A gyerek mozgásán keresztül ismeri meg a világot. A programban a mozgásfejlesztés tartalma bővül a népi sportjátékok nyújtotta mozgásformákkal. A nap folyamán a gyerek állandó "mozgásban van". A tapasztalatok hiányában még nem látja minden mozgásának a következményét. A felnőtt az önpróbálkozásnak teret ad, türelemmel kivár, balesetveszély esetén lép közbe.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek szeretnek mozogni, mozgásos játékokban kitartóak, szabályokat betartják.
- ❖ A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzéke összerendezett és fejlett.
- ❖ Térben tájékozódni tudnak, irányváltoztatásra képesek.
- ❖ Állóképességük fejlett.
- ❖ Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- ❖ Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- ❖ Labdafogásuk biztos, tudnak helyben labdát vezetni.

4.7. Környező világ tevékeny megismerése; matematikai tartalmú tapasztalatok

A környezet és a néphagyományörzés

Az emberiség régebben szinte még együtt lélegzett környezetével, a legfontosabb törvényszerűségeket a természetből merítette. Tudása nem elvont tények, hanem gyakorlati tapasztalatok és a hozzájuk tapadt szokások, szertartások formájában őrződött meg.

A következő generációk jövője, léte függ attól, hogy milyen szemlélettel, értékrenddel, viselkedéskultúrával rendelkeznek, hogyan viszonyulnak természeti és társadalmi környezetükhöz. Ennek alakítása, megalapozása már kisgyermekkorban megkezdődhet.

A program tudatosan épít a

- ❖ gyerek életkori jellemzőire,
- ❖ a természetben gyökerező tevékenységek, és a néphagyomány-ápoló tevékenységek érdelemfokozó hatásaira.

A külső világ, azaz a környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik. A gyermeki jellemzők, a rácsodálkozás, az erős közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire, a személyes kipróbálási vágy, az állandó tettekre kész cselekvőkészség, mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek.

Célja:

- A természeti és a szűkebb lakókörnyezethez való érzelmi viszonyulás alapozása. Az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése.
- A gyerekekben alapozódnak a környezet-harmonikus viselkedéshez szükséges készségek, jártasságok.
- Érzelemgazdagítás a természethez kapcsolódó hagyományőrző tevékenységekkel.

A környező világ tevékeny megismerésének tartalma

A külső világ tevékeny megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyerek minden cselekvését áthatja. A programban a tapintásos ismeretszerzés lehetősége és tartalma bővül. Az óvodai gyakorlatban általánosan feldolgozásra kerülő témák mellett a néphagyomány-ápolás mindennapos, természethez kapcsolódó tevékenységei is megjelennek.

A gyerek a hagyományos óvodai ismeretanyagot: *a család, az óvodai környezet, az emberi foglalkozások, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények*, stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzi meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- ❖ *az évszakok változásából* fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles névnaphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- ❖ *az időjárás változásaiból* fakadó, a hagyományos népi életmódot utánzó környezetalakító munkálatok (pl.: növénygondozás),
- ❖ termések, gyógynövények gyűjtése, az óvoda környékén, *szüretelések* családoknál, befőzések, gyümölcs-szárítások,
- ❖ akvárium és terrárium-beli állatok gondozása a teremben, udvaron, télen a madarokról való gondoskodás,
- ❖ *jeles napok* előtti készülődések,
- ❖ a rendszeres környezetmegismerő séták, *tájmegismerő* kirándulások.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek *formai és mennyiségi* jellemzőiről. Minden tevékenységükben megjelenik a matematika pl.: játékokban *párosítanak*: csésze-csészealj, ló-lovas, stb., *halmazokat* képeznek: baromfiudvar benépesítése, játékválogatás, stb.

Ismerkednek a mennyiségekkel pl.: terítéskor a napos munka során, társasjátékok játszásakor, stb. *Összehasonlító* méréseket végeznek pl.: ki ugrott nagyobb, kinek nehezebb a hátizsákja, stb. *sorba rendezik* egymást, tárgyakat adott tulajdonságok, szabályosságok szerint. A geometria világából tapasztalatokat szereznek *síkbeli, térbeli* alakzatokról pl.: különféle építések során, papír nyírás, puzzle kirakások alkalmával, stb. . A tükörrel való játék során figyelik tükörképük mozgását, utánozzák egymás *tükörképét*, festékfolttal tükrös (szimmetrikus) alakzatokat hoznak létre. Gyakorolják a térben és síkban történő *tájékozódást*.

Környezetvédelem

A gyermekek érzelmi kötődésen keresztül jutnak el környezetük megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását. Ilyen tevékenységek lehetnek például a madáretető készítés,

növények locsolása, kertészkedés, az udvar gondozása. A gyermekek természethez való kötődését és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valódi történetek is, amiket az óvónő a megfigyelések során elmond. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesítheti.

Az óvónő az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, az óvó-védő tevékenység eredményeként a gyerekek emocionális alapokon eljutnak annak belátásához, hogy az *élőlényeket óvni, védeni* kell.

Környezetalakítás

Az óvodai környezet alakítása, óvása folyamatos tevékenységet jelent. A gyermekek szívesen részt vesznek a csoportszoba rendjének helyreállításában, átrendezésében, az ünnepek előtti dekorálásokban, díszítésekben. Az óvónő vagy dajka néni által megkezdett munkálatok látványa a gyereket követésre készíti. Az udvaron, kertben segítenek, a nagyobbak akár önállóan is részt vesznek a különböző tevékenységekben. A virágoskertben a gyermek- és népdalokban előforduló növények is helyet kapnak (pl.: tulipán, jácint, rózsza, stb.).

A családok közreműködő környezetalakító munkája (pl.: udvari játékok készítése, stb.) hozzásegíti a gyermekeket egy másfajta érzelmi kötődéshez. A környezettel való aktív ismerkedés áthatja az egész óvodai életet, a nevelés komplex folyamatát. Sokféle alkalom kínálkozik a környezetalakításra. Így a csoportszobai élősarokban való tevékenykedés (pl.: az akvárium tisztántartása, a halak gondozása, etetése stb.), a természetsarokban történő ismeretszerzés (pl.: termések, száraz ágak, levelek, csigaházak, kövek, talált madárfészkek, stb.) nézegetése, válogatása, manipulálása.

Az óvónő szerepe a folyamatban

Az óvónő környezethez, természethez fűződő viszonya, alap-beállítottsága, értékrendje minta a gyerek, a szülők számára. A gyermeki környezetet aktívan, kedvvel alakítja. Természetes számára a jeles napok (pl. karácsony, húsvét) előtti közös "nagytakarítás" teremben, vagy az óvodaudvar és környékének tisztogatását, rendbetételét jelenti a gyerekekkel közösen. Ha mindez a szülők bevonásával történik, már ráirányítja a figyelmet egy régi népszokásra, közben alakítja a tiszta környezet iránti belső igényt.

Személyiségfejlesztő hatás

A tevékenységek során a gyerekek tapasztalatokat szereznek a növények, állatok életéről, az ezekhez kapcsolódó emberi munkálatokról, az idő múlásáról. Ez a tapasztalat évszakonként más és más, de évről-évre visszatérő. Ez a hovatartozást, a biztonságérzést erősíti.

A felsorolt lehetőségek, tevékenységek által a gyerekek egyrészt, megismerkednek a "külső" világgal, másrészt szert tesznek arra az érzelmi kötődésre, amelyet felnőve, a szülőföld szeretetként fogalmazznak meg. Ez különösen igaz, ha a gyerek érzelmeiken, cselekvéseken keresztül történő ismeretszerzését odaillő hangulati elemek mélyítik: mondókák, gyermekdalok, népdalok, mesék, történetek.

A környező világ megismerésére nevelés meghatározó a gyerekek képességeinek fejlesztésében, elsősorban az alábbi területeken: tapasztalás, emlékezés, megértés, konstruálás, ítélőképesség. Képessé válnak elemi problémák felismerésére és megoldására.

Fejlődik a gondolatok tevékenységgel és szóban történő kifejezésének képessége. Előbbre jutnak az önálló tapasztalatszerzésben, vélemény nyilvánításban, fejlődik kommunikációs készségük. A közös tevékenységek során kapcsolatot teremtenek társaikkal, növekszik türelmük, erősödik akaratuk, önfegyelmük. Felébred bennük a felfedezés, tudás öröme, a másság elfogadása.

Összegzés

A környező világ megismerési folyamatában a gyerek cselekvésein, érzelmein keresztül szerzi környezetéből az ismereteket. A néphagyományörzésből és a természetközelségből fakadó élmények eljuttatják a gyermeket a természettel való együttélés harmóniájához és a hagyomány tiszteletéhez.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ Ismerik lakásukat, lakhelyüket és szüleik foglalkozását.
- ❖ Gyakorolják a közlekedési szabályokat, ismerjék fel a közlekedési eszközöket. Gyakorlottak lesznek az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- ❖ Ismerik a település fontosabb intézményeit.
- ❖ Síkban és térben jól tájékozódnak (ismerjék az alapszíneket, tér-irányokat).
- ❖ Halmazokat különböző szempont szerint képesek rendszerezni.
- ❖ A tevékenységek során szereznek annyi tapasztalatot, ismereteket, hogy alkalmazni tudják a „pár” fogalmát.
- ❖ Testrészeiket és azok funkcióját ismerik
- ❖ Igényesek testük és környezetük tisztaságára.
- ❖ Felismerik a napszakokat.
- ❖ Ismerik az évszakok közötti különbségeket, képesek azokat egymással a jellemző jegyek alapján összehasonlítani.
- ❖ Ismerik az évszakhoz kapcsolódó néhány kiemelkedő hagyományt, népszokást.
- ❖ Ismerik a növényeket, a növény, gyümölcs fogalmát és azok fejlődését, a fejlődésük és az időjárás közötti összefüggéseket.
- ❖ Ismerik az állatokat, az állat fogalmát, képesek azokat különböző tulajdonságok, életmódjuk szerint rendszerezni. Ismernek néhány erdei és vadállatot, néhány madarat – költözőt és nálunk teletölt – ismerik óvásukat, védelmüket.
- ❖ A gyermek tevékenységei során szerezzen tapasztalatokat, bővítse ismereteiket, fejlődjön gondolkodási képessége.
- ❖ Osztályozzon, rendezést, sorba rendezést végezzen.
- ❖ Becslés; mérés
- ❖ Azonosságok, —különbségek megfigyelése
- ❖ Számfogalom; térfogalom / alatt, fölött stb. /

4.8. Munkajellegű tevékenységek

A néphagyományőrző életmód tevékenységei gazdagítják a gyerek cselekvési lehetőségeit. A természetközelségben a természetes anyagok használata során, a rendszeresen visszatérő munkálatok ráébresztik a gyermeket, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor. A gyerek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkacselekvéseket játékában utánozza. A hiányzó eszköz nem akadály, ezen a mászá változtatás vágya átrepíti, a cselekvésben mindenáron ki akarja magát próbálni. A gyerek a gyerekméretű, valóságú eszközökkel is "mintha" cselekvést végez, játszik.

Ez a fajta cselekvés, ha rendszerességgel tér vissza, és az egyén, a környezet, a közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. Mozgatója a gyerek aktivitási vágya és a felnőtt megerősítő, dicsérő értékelése.

Célok, feladatok:

- A gyerek sajátítsa el azokat a készségeket, jártasságokat, amelyek a társas együttélés fenntartását szolgálják.
- A hagyományőrző tevékenységek gyakorlásán keresztül a munkajellegű tevékenységek megszerettetése, az elvégzett munka megbecsülésére nevelés.
- A munkaerkölcs, felelősségérzet alapozása, kitartásra nevelés: a gyermeket eljuttatni a célirányos kötelezettségvállalás befejező mozzanataig.
- A gyermeki kipróbálási vágy sokrétű kielégítése, kezdeményezőképességének formálása.

Az óvónővel kialakult érzelmi kapcsolat a megerősítés motivációja ösztönzi a gyermeket a munkajellegű tevékenységek céltudatos végzésére.

Munkajellegű tevékenységek tartalma

- ❖ önkiszolgálás (Lásd: Egészségre nevelés, gondozás)
- ❖ közösségért végzett tevékenységek.

Munkajellegű, közösségért végzett tevékenységformák: a naposi munka, a mindennapi étellel kapcsolatos állandó- és alkalmi munkák, növény- és kisállat gondozás.

A **napos** vállálásában az önkéntesség dominál. A jelkép (kötény, fakanál-jel stb.) nem csak a megbízást és a feladatvállalást jelzi, hanem vonzóvá is teszi a tevékenységet, amire a gyerek büszke és örömmel, sikeresen teljesíti azt. A naposi munka tartalmát úgy célszerű alakítani, hogy minél kevesebb időt vegyen el a gyerek játékából. A naposi munkát kisebb gyerek is vállalhatja.

A **mindennapi étellel** kapcsolatos állandó- és alkalmi munkákhoz tartoznak: az udvar- és teremrendezés, a játékok javítása, tisztítása, készítése, az egyéni megbízások, az üzenetek teljesítése, az ünnepi készülődés (ajándékkészítés, díszítés), a házimunka jellegű tevékenységek (étkezések utáni seprés, alkalmi sütés-főzés, ünnepek előtti nagytakarítás, stb.).

A **növény- és kisállat gondozás** munkálatai közben a gyerek megismerkedik egyes munkafolyamatokkal (ültetés, vetés, locsolás, kapálás, etetés, itatás, stb.).

Az óvónő a folyamatban

Megismeri az óvodába lépő gyerek önkiszolgálási szintjét. A szülőket ösztönzi, hogy a gyerek otthon is gyakorolja az önkiszolgálás és a családért végezhető munkajellegű tevékenységeket.

Az óvónő munkához való viszonyában példát mutat a gyerekeknek, munkatársainak, a szülőknek. (igényesség, szervezethezesség, jókedv).

Figyelembe veszi a gyerek fejlettségi szintjét, teherbírását. Az önpróbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatja. A tevékenységek során az adott szituációnak megfelelő beszélgetés ösztönzi a gyereket a felnőttel való közös munkálkodásra, az önállóságra. Figyelemmel kíséri, hogy a tevékenységek során a kisebb gyerek önállóságra törekvését a nagyobb gyerek segítőkészsége ne nyomja el.

A munkajellegű tevékenységek személyiségfejlesztő hatása

Önkiszolgálása során a gyermek gyakorolja azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyéb munkajellegű tevékenységek végzésére alkalmassá teszik. Megbecsüli saját és mások munkáját. Kitartása, a megkezdett tevékenység befejezésére való igénye, felelősségtudata alakul. Az együttműködés érzelmi élménye a közösség iránti igényét alapozza. Megtalálja helyét a csoportban, a csoport, a közösség hasznos tagjává válik. A segítségnyújtás igénye alakul. Óvja, védi, gondozza a környezetében lévő növényeket, kisállatokat, alapozódik a másról való gondoskodás igénye.

Összegzés

A néphagyományörzés munkajellegű tevékenységeinek gyakorlása során a gyerek tapasztalatokat, jártasságokat szerez. Az érzelmi hatások révén feladattudata, önértékelése, önbizalma fejlődik. A közösen végzett munka erősíti a baráti, az egymást segítő kapcsolatokat alakulását. A környezetében lévő felnőttek kedvvel végzett munkája mintául szolgál és egyben meghatározója a későbbi munkához való viszonyának.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek szívesen végeznek munkát a közösségért.
- ❖ A munkavégzésükben igényesek és önállóak.
- ❖ Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- ❖ Egyéni munkavállalásukban érzik a munka szükségességét és az ebből fakadó felelősséget.
- ❖ Szívesen készítenek ajándékot, meglepetést a kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak.
- ❖ Tanulják meg az eszközök célszerű, balesetmentes használatát.
- ❖ A munkamegosztásban tudjanak döntést hozni.

4.9. Tanulás

A nevelési koncepciójából fakad, hogy a program gyakorlatában *a tanulás nem önálló tevékenységformaként jelenik meg*. A gyerek, játékba ágyazott, változatos tevékenységek gyakorlása során tanul. Ebben a folyamatban az óvónő az egyes gyerek tanulási képességeinek alakulását követi és segíti.

Az óvodáskorú gyerek életkori sajátosságaiból következik, hogy a gyerek cselekvésein, érzékszervi mozgásos tapintásos észlelésen keresztül tanul. A gyermeki tevékenység motorja a játékkedv, a mozgásigény, az utánzási vágy. A környezetében lévő ingerek aktivitásra készítetik, kiváltják a hatékony viselkedés igényét, közben ismereteket szerez, készségei, szokásai gyarapodnak, tanul. Ebben az önkéntelen tanulási helyzetben a 3-7 éves gyerek ismeretei bővíthetők. A gyerek a folyamatban többször átéli, tanulja, mikor, miként figyeljen a környező világra és belső jeleire. Érzékenységgel érdeklődéssel fordul az őt körülvevő környezeti ingerek, hatások felé, tevékeny aktivitását a felnőtt megerősítő, elfogadó viselkedése befolyásolja, ismétlésre készíteti. Ebben az életkori szakaszban a gyerek fejlődéséhez, fejlesztéséhez ez az érzelmi fogékonyság szolgál alapul.

A gyermeki tanulás az óvodai élet összetett tevékenységrendszerében jön létre. A program a hagyományos tevékenységformákat a hagyományörzéstől, a természetvédelemtől, a családokkal való együttműködésből fakadó tevékenységekkel gazdagítja.

A tanulás célja

- Ismeretek elsajátítása, készségek, jártasságok kialakítása a tevékenységeken keresztül.
- Tudásgyarapítás.

Óvónő a folyamatban

Elfogadó, megerősítő légkört teremt, amelyben a gyerek számára az önkéntelen tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. Pozitív megerősítéssel, dicséréssel ösztönzi a gyereket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatja, amelynek motiváló hatására tudatosan épít.

A játékos tapasztalatszerzés lehetőségeit, a kezdeményezett foglalkozásokat a gyerek önkéntelen tanulási sajátosságainak figyelembe vételével szervezi.

A hagyományörzés, a természetvédelem változatos tevékenységeit tudatosan használja a spontán, a szervezett és az utánzásos tanulásra. A vegyes életkorú csoportok által nyújtott tanulás lehetőségeit célszerűen szervezi, a foglalkozásokat szükség szerint kezdeményezi.

A családokkal való együttműködés során a szülőkkel elfogadtatja a gyermeki tanulás sajátosságait.

Összegzés

A program tevékenységrendszerében a tanulás a gyermeki tevékenység velejárója. A "valamit megtanulás" a gyerek részére spontán folyamat, a "valamit megtanítás" az óvónő részéről tudatos, célszerű tevékenység, a tanulási képesség megalapozása.

A gyerek a tevékenységformák gyakorlása során tanul, gyarapodik ismerete. Cselekvés közben, érzelmein át készségeket, jártasságokat szerez, amelyek által fejlődik értelme, intelligenciája. A sajátos fejlesztőhatás az egyes tevékenységformáknál követhető.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- ❖ A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet, óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
- ❖ Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.
- ❖ A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.
- ❖ A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.
- ❖ Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele, a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.
- ❖ Az egészségesen fejlődő gyermek érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- ❖ Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- ❖ Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését, feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.
- ❖ A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

5. Az intézmény sajátos feladatai

5.1. Gyermekvédelem

A gyermekvédelmi feladatok ellátására nagy hangsúlyt helyezünk, a gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladata. A gyermekvédelmi feladatok koordinálását megbízott óvodapedagógus, gyermekvédelmi felelős látja el, közvetlen kapcsolatot tartva a gyermekvédelmi feladatokért felelős óvodavezetővel.

Az általános elvárások közül a tolerancia, a nyitottság, az elfogadó, segítő attitűd, a szeretetteljesség, a közvetlenség kiemelten fontos. Az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig figyelembe kell, hogy vegye a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét. Segítse a gyermeket tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből történő felzárkóztatásában. Biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Alapelvek

- ❖ **A szegregálás elkerülésének elve.** Az integrált nevelés során az összes gyermeknek, ezen belül minden gyermeknek megfelelni.
- ❖ **Normalizációs elv,** melyben a gyermekek normavilágának megértése, átmeneti értékrend deficitjének változtatása, minimális korlátozással. Azonos jogok és lehetőségek biztosítása a speciális szükségletek, különleges ellátást igénylő gyermekek számára.
- ❖ **Integráció.** A gyermekek sajátos szükségleteit, problémáit egyénre szabott nevelési, oktatási programmal elégítjük ki, differenciálás sokszínű alkalmazása.
- ❖ A gyermekeket csak annyira terheljük, amennyire képes és annyi segítséget biztosítunk, amennyire szüksége van. Az önállósághoz vezető utak kialakításának segítése.
- ❖ A lehető **legkorábbi beavatkozás elve.**
- ❖ Az együttműködés, a probléma komplex megközelítése, a célkitűzések megfogalmazásában.
- ❖ A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében
- ❖ Az **egyenlő hozzáférés elve** az esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében
- ❖ Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

Céljaink

- Érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok, a védelem a testi, értelmi, érzelmi fejlődést akadályozó környezeti ártalmaktól.
- Megvalósul hátránykompenzációval az esélyegyenlőség, az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára.

Feladataink

A gyermekek körülményeinek figyelemmel kísérése, a fejlődés nyomon követése, a gyermekvédelmi munka, valamennyi óvónő feladata.

- A gyermekvédelmi esetek kiszűrése
- A szükséges nyilvántartások vezetése
- Kapcsolattartás a Pécsváradi Család- és Gyermekjóléti Központtal, a Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálattal, az Egészségügyi szervekkel.
- Prevenció és korrekció, tehetséggondozás a pedagógiai munkában.
- Integráció a pedagógiai gyakorlatban.
- A szociális érzékenység felkeltése a gyermekek és szülők közösségében
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- A családi nevelés kiegészítése, kompenzálása a gyermekek szociokulturális, mentális hátrányainak, esélykülönbségeinek csökkentése
- Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A megelőzés feladatai

- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését és folyamatos itt tartózkodását.
- A gyermek sajátos nevelési igényének, hátrányának megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása.
- Egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása.
- Együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás feladatai

- A gyermekek és családjuk sokoldalú megismerése (dokumentumok, nyilatkozatok begyűjtése) komplex állapotfelmérés
- A gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével. Az adatváltozások nyomon követése
- Sokrétű egészségügyi szűrővizsgálatok, ill. szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése. A fejlődés nyomon követése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás, közös programok. A gyermekek óvodai beíratásának támogatása.

A megszüntetés feladatai

- Hatékony egyéni felzárkóztató munkával az esélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermek másságát elfogadó környezet kialakítása. (befogadó intézményi légkör, gyermekközösség, szülők közössége)
- **A kiemelt figyelmet igénylő** gyermek kiemelkedő képességének felismerése, és gondozása.
- Az esélyteremtést támogató lépések szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése (a nevelésben, a gyermekek mérésében)
- Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése (jelzőrendszer működése, partnerségi kapcsolatok, egészségügyi szolgáltatások, szociális segítségnyújtás lehetőségei)

- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása (a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése)
- Szoros kapcsolat kialakítása a látens módon segítséget kérő családokkal

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek én-képe önértékelése, lelki egészsége nem mutat komoly sérülést.
- ❖ A gyermekek teherbíró, küzdőképességük fejlődik, alkalmassá válnak, hogy megfelelő harmóniában éljenek önmagukkal és környezetükkel.
- ❖ A gyermekek képessé válnak a csoportban való alkalmazkodásra, kialakul a kompetencia érzése.
- ❖ A gyermekek képessé válnak veszélyhelyzetek elkerülésére, felismerésére.
- ❖ A gyermekek teljesítménye a valós képességeiket tükrözik.
- ❖ Csökkennek az indulási hátrányokból és fogyatékoságból adódó különbségek.

5.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése

5.2.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A sajátos nevelési szükséglet, mint fogalom, sokkal tágabb elnevezés, szélesebb populációra terjed ki, mint a fogyatékos, vagy sérült elnevezés. Több az olyan gyermek, akinek szüksége van a megsegítésre, hátrányos helyzete, születési determinációja, részképesség zavara miatt.

A speciális nevelési szükséglet nem, a képességek hiányára, hanem inkább a teendőkre összpontosít. Ez a megjelölés lényegesen általánosabb a korábnál, szándékosan kerül, valamennyi fogyatékosági kategória konkrét megnevezését. Ezzel egyben elszakad az orvosi jellegű osztályozástól, ezt felváltja a pedagógiai hangsúly. Kiterjed a kevésbé pregnáns, inkább átmeneti jellegű, ill. a nem egyértelműen organikus eredetű nevelési szükségletre (pl. a diszlexiák típusai, tanulási problémák pszichés okok miatt) is, melynek eredete nem ritkán emocionális, vagy szociális jellegű.

Intézményünkben az integrációs feladat-ellátási kötelezettség, az alapító okiratban megfogalmazott szakfeladat meghatározása alapján besorolható gyermekekre vonatkozik.

A fogyatékos gyermekek joga, hogy állapotuknak megfelelő pedagógiai ellátásban részesüljenek, attól kezdődően, hogy a fogyatékoságot megállapították. Olyan többlétszolgáltatással kell kiegészíteni a nevelési gyakorlatot, amelyik a fogyatékos gyermekek sajátosságaihoz igazodik.

Az óvodai nevelés új módon kiegészíti, bizonyos esetekben korrigálja a családi nevelést.

Az irányelvek intézményünkre vonatkozó része

- ❖ A tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok összhangba kerüljenek.
- ❖ A gyermekeknek joga, hogy állapotuknak megfelelő gyógypedagógia ellátásban részesüljenek, fejlesztésük a számukra megfelelő területen valósuljon meg.
- ❖ Nevelésük, fejlesztésük a terhelhetőség figyelembe vételével történjen.

- ❖ A gyermekek harmonikus személyiségfejlődését, elfogadó, eredményeket értékelő környezet, befogadó csoportlétkör kialakítása segítse.
- ❖ A gyermekek viselkedésében érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés kizárásának elve.
- ❖ A fejlesztő foglalkozások programjai az intézmény programjának tartalmi elemeivé váljanak.

Célok

- Az ép és integrált gyerekek együttnevelésével segítséget nyújtani a sajátos nevelési igényű gyerekeknek személyiségük harmonikus fejlődésében, a bennük rejlő lehetőségek maximális kibontakozásában.
- Módot teremteni arra, hogy megtanuljanak élni, tanulni, tevékenykedni és minden olyan dolgot, amikre később az „integrált” felnőtt életben szükségük lehet.
- Olyan másságot elfogadó környezet létrehozása, ahol elfogadják sikeres próbálkozásait, eredményeiket, erényeiket, ahol a másságukat csak ott látják, ahol segítő célú megkülönböztetésre van szükségük.

Feladatok

- A napi tevékenységekbe a speciális tevékenységek beépítése, melyek a sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztatását segítik elő.
- Integrált nevelésből adódó pedagógiai feltételek biztosítása.
- Sérülés specifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása.
- Egyéni szükségletekhez igazodóan, speciális segédeszközök használatára,
- elfogadására, következetes használatára, megóvására nevelés
- Kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem-vagy kevésbé sérült funkciók differenciált működésének tudatos fejlesztése.
- Kiemelkedő teljesítményre képes területek felismerése.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása, az egyéni foglalkoztatás megvalósításához.
- Az óvodapedagógusok és a pedagógiai munkát segítők, tájékoztatása a sajátos nevelési szükségletéről a gyermekek befogadásához.
- A szülők megfelelő tájékoztatása, együttműködés a családdal.

Sérülés specifikus fejlesztés feladatai:

Érzékszervi- sérült gyermek fejlesztésének feladatai:

a) Látássérült gyermek

A látássérült gyermekek, nevelés szempontjából lehetnek: vakok, alig látók és gyengén látók. Kiemelt hangsúlyt kap; az önkiszolgálás, a tárgyak és helyük megismerttetése, a rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztántartása. Mindvégig figyelembe kell venni a fizikai terhelhetőség korlátait, tekintettel az adott szembetegségre.

Vak gyermekek fejlesztésének feladatai

- Játék közben, az ép érzékszervek aktiválására, mozgás-ritmus, téri tájékozódás fejlesztése. Testkultúra kialakítása, tartáshibák megelőzése, fejlesztése.

- Életkoruknak és sérülésük mértékének megfelelő önállóság kialakítása (önkiszolgálás)
- A környezet valóságáé megismertetése, sokszíéú érzékeltetéssel, az eszközök tapinthatóságának biztosításával, támpontokhoz kötött téri tájékozódással.
- Akusztikus minták, mozgás és verbális kifejezések használata az ismeretszerzésben

Alig látó gyermek fejlesztésének feladatai

Adottságaik szerint tapintó-halló, vagy látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel, de fontos a látásteljesítmény megőrzése, intenzív fejlesztése is. A fejlesztés területei megegyeznek a gyengén látó gyermekek fejlesztésével.

Gyengén látó gyermekek fejlesztésének feladatai

Látásukat sokkal közelebről, kisebb térben tudják használni. Nevelésük speciális optika eszközök segítségével, vizuális megismerés útján történik, hallási, tapintási ingerekkel kiegészítve.

- A testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása és az ehhez szükséges környezet megteremtése. (dönthető asztallap, világítás)
- A környezet vizuális megismertetése, látás használatának megtanulása a távoli és közeli környezetben.
- Nagymozgások fejlesztése, mozgáskoordináció, mozgásbiztonság kialakítása.
- Térbeli tájékozódás fejlesztése a látás használatával.
- A kézügyesség, a finommozgás fejlesztése az írás előkészítése

b) Hallássérült gyermek fejlesztésének feladatai

Súlyosan hallássérült (siket), és enyhén hallássérült (nagyothalló) gyermekek esetében a halláskárosodás miatt, az érthető kiejtés elmarad, ennek következtében, a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás korlátozódhat, valamint az egész személyiség megváltozhat. A speciális ellátással a súlyos következmények kialakulása csökkenthető.

A hallássérült gyermekek egy része speciális segítséggel részt vehet az óvodai nevelésben.

Központi feladat a kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése, amely az egész napi óvodai tevékenységben jelen van.

Súlyos fokban hallás sérült gyermekek fejlesztésének feladatai

- A hallás fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése
- Kognitív funkciók-, és a grafomotoros funkciók fejlesztése
- Érzelmi fejlesztés, az önkiszolgálás fokozása.
- A beszédértés, szókincs a szájról olvasási készség, érthető kiejtésre nevelés.

Enyhe fokban hallás sérült gyermekek fejlesztésének feladatai

- A nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény- és tevékenység erősítése, a beszédérthetőség javítása
- A nyelvi kommunikáció, helyzetekhez kötött alkalmazása, a megnyilvánulást segítő eszközrendszer használata, a családi-szociális háttér bekapcsolása a fejlesztés rendszerébe

Az enyhe értelmi fogyatékos kisgyermek fejlesztésének feladatai

- A gyermek szükségletei szerint folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről való gondoskodás.

- Az önmegvalósítást, szociális beilleszkedést segítő képességek és a gondolkodási képességek fejlesztése.

Beszéd fogyatékos kisgyermek fejlesztésének feladatai

Beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejltségű gyermek szenzoros, motoros, vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődés, diszlália, súlyos orrhangzóság stb.) miatt eltérően fejlődik.

Az akadályozottság megmutatkozhat, beszédhangok ejtésében, beszédészlelési, megértési zavarokban, beszédritmus sérülésében, a beszédhelyzetek tartós háritásában, megtagadásában, ill. általános beszédgyengeséggel együtt járó részképesség kieséssel. A diszfóniák, a hangadás kóros elváltozásai is ide sorolhatók.

- Komplexitás a fejlesztésben; sokoldalú percepciófejlesztés, kinezteziás, auditív, vizuális, vizuomotoros koordináció, beszéd motorikus mozgások fejlesztése.
- Speciális terápiák alkalmazása; diszlexia prevenció, grafomotoros fejlesztés.
- Báb és drámaterápia alkalmazása.
- A mozgás és beszédműveletek, transzfer (átviteli) hatásának tudatos használata.

A sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, magatartási zavarral küzdő gyermekek helyi fejlesztési gyakorlata

A fejlesztésben minden óvodapedagógus részt vesz, de a fejlesztőpedagógusok tevékenysége kiemelt jelentőséggel bír.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése, egyéni adottságaik figyelembe vételével és a szakemberek ajánlásainak megfelelő megoldásokkal.

A tevékenység formái:

- ❖ Korai felismerés,
- ❖ Kapcsolatfelvétel a nevelési tanácsadóval vagy a szakértői bizottsággal
- ❖ Kapcsolatfelvétel a szülővel
- ❖ A szakértői vélemény alapján differenciált fejlesztés
- ❖ Az egyéni fejlesztési program kidolgozása, megvalósítása, dokumentálása
- ❖ Szakemberek bevonása a fejlesztésbe
- ❖ Kontrollvizsgálatok megszervezése

5.2.2. A kiemelt képességű gyermekek óvodai nevelése, fejlesztése

Cél

- A gyermeki kíváncsiság kielégítése során, segíteni az egyéni képességek felismerését, fejlesztését.
- Olyan óvodai környezet biztosítása, ahol a gyermek tudja és akarja kibontakoztatni a tudását.

A tehetség fajtái:

- ❖ Az intellektuális képesség: kimagasló matematikai, fizikai, nyelvi adottságok
- ❖ Művészeti tehetség: képzőművészeti, zenei, tánc adottságok
- ❖ Sport tehetség: kimagasló eredmények a mozgás során

A tehetséges gyermek már a fejlődés korai szakaszában eltérő kognitív viselkedést mutat.

Kognitív jellemzők:

- ❖ szimbólumok és szimbólumrendszerek használata
- ❖ koncentrációs kapacitás
- ❖ szokatlanul jó memória
- ❖ fejlődési előnyök bizonyos területeken
- ❖ korai nyelvfejlődés (gazdag szókincs, szokatlan szófordulatok)
- ❖ kíváncsiság, tudásvágy
- ❖ önálló tanulásra való hajlam
- ❖ sokrétű érdeklődés
- ❖ kreativitás, eredeti, szokatlan ötletek

Feladatok

- a megfelelő ösztönző környezet biztosítása
- a tehetség felismerése
- a tehetséges gyermek képességeinek fejlesztése, tehetségfejlesztő programokkal
- a kreativitás és az egyéni megoldások preferálása
- személyre szabott, differenciált feladatok adása
- a szülők megnyerése, gyermekük támogatása

5.2.3. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása

A 20/2013 EMMI rendelet szerint az óvodai nevelés kötelező feladata a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelése, fejlesztése.

A szűkösebb anyagi körülmények között élő családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézség okozta terheltség, és az otthoni környezet hiányosságai. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve sikeresen ellensúlyozhatóak, csökkenthetőek. A szülőkkel való együttműködés a szülők és a nevelők közötti tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusnak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai integráció jellemzői:

- ❖ Meghatározza az óvodai nevelés azon területeit, amelynek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében.
- ❖ Az óvodai integráció legfőbb jellemzője a gyermekközpontú és a családorientált szemlélet.
- ❖ Az óvodai integráció ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

6. Az óvodai élet megszervezése

6.1. Gyermekcsoport szervezése

Óvodánkban egy osztatlan (vegyes életkorú) gyermekcsoportban neveljük a gyerekeket. Az alapító okirat szerint meghatározott maximális gyermeklétszám: 25 fő.

Első sorban Zengővárkonyból és a település közigazgatási területéről fogadjuk és várjuk az intézményünkbe jelentkező gyermekeket, de amennyiben a férőhelyek száma megengedi, fogadjuk a környező településekről is jelentkezőket.

A csoport korösszetétele széles skálán mozog, ugyanis a törvényi előírások betartásával a 2,5 éves kortól 7 éves korig járnak óvodánkba gyermekek.

Ezen sajátosságból adódóan tehát nagyon fontos a gyermekek korához, fejlettségi szintjéhez igazodó rugalmas óvodai életszervezés.

6.2. Napirend megszervezése

6.2.1. Napirend kialakításának alapelvei

A gyermekeknek életkor, fejlettségi szint, valamint eltérő szociokulturális családi háttér miatt változó szükségleteik vannak, ezért differenciáltan biztosítjuk a tevékenységekhez szükséges időtartamot.

Tervszerű, összehangolt tevékenységekkel elkerüljük a fölösleges várakozásokat, tétlenséget és kapkodást.

Megfelelő hosszúságú időt biztosítunk a tartalmas, elmélyült játéktevékenységekhez.

Ebéd kivételével az étkezések, a pihenés utáni felkelés folyamatosan történik egyéni igények szerint.

Fontos alapelv a **rugalmasság**, mely az egész napirendet áthatja.

6.2.2. Napirend

7 ⁰⁰ – 8 ³⁰ -ig	Gyülekezés a csoportszobában, vagy az udvaron. Játék, szabadon választott tevékenységek Egyéni fejlesztés.
8 ⁰⁰ – 9 ⁰⁰ -ig	Folyamatos, önkiszolgáló rendszerű reggelizés.
9 ⁰⁰ – 10 ⁰⁰ -ig	25–35 perc időtartamú szervezett tevékenységek: <ul style="list-style-type: none"> • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc; • Verselés, mesélés, dramatizálás; • Környező világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok; • Mozgás; • Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.
10 ³⁰ – 11 ³⁰ -ig	Hittan foglalkozások (heti egy alkalommal). Játék a szabadban, vagy séta. Szabadon választott tevékenységek. Egyéni, illetve mikro csoportos speciális fejlesztések.
11 ³⁰ – 12 ¹⁵ -ig	Napos teendők végzése; ebéd előtti tisztálkodás. Ebédelés.
13 ¹⁵ – 12 ³⁰ -ig	Napos teendők végzése; ebéd utáni tisztálkodás, fogápolás; készülődés a délutáni pihenéshez.
12 ³⁰ – 15 ⁰⁰ -ig	Mese - vers - altatódal - halk zene. Pihenés.
14 ⁴⁵ – 16 ³⁰ -ig	Folyamatos felkelés. Önkiszolgáló uzsonnázás. Német illetve angol nyelvű foglalkozások (Heti 1 alkalommal) Játék, szabadon választott tevékenység az udvaron vagy a csoportszobában a szülők érkezéséig. Egyéni fejlesztés. Hazabocsátás.

6.3. Hetirend megszervezése

6.3.1. Hetirend kialakításának alapelvei

A napirendhez hasonlóan, a folyamatosságot, a rendszerességet, nyugalmat segíti elő az óvodai életben, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. Fontos alapelv, hogy mindenre jusson elegendő idő. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirendben a szervezett tevékenységek sorrendisége alkalomadtán változhat, felcserélődhet, alkalmazkodva a körülményekhez.

A játékos hittan foglalkozások heti egy alkalommal kerülnek megszervezésre a délelőtti folyamán 10³⁰-11³⁰-óra között.

Az utazó fejlesztő pedagógus és logopédus által vezetett egyéni fejlesztő foglalkozások is heti egy alkalommal vannak megtartva, lehetőleg a szervezett tevékenységek zavarása nélkül, amiben a fejlesztendő gyermek is így részt tud venni.

A délutáni pihenő és uzsonnázás után helyet biztosítunk az óvodában a játékos angol, illetve német nyelvi foglalkozásoknak.

6.3.2. Hetirend

Napok:

Az állandó tevékenységek heti rendszere

HÉTFŐ

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Katolikus hittan foglalkozás (10¹⁵-11⁴⁵)

Angol nyelvű foglalkozás (15³⁰-16¹⁵)

KEDD

Verselés, mesélés

Kézműves foglalkozás (2 hetente 10⁰⁰-11³⁰)

SZERDA

*Környező világ tevékeny megismerése;
Matematikai tartalmú tapasztalatok*

Református hittan foglalkozás (10³⁰-11⁰⁰)

CSÜTÖRTÖK

Mozgás

Logopédiai fejlesztés (9¹⁵-10⁴⁵)

PÉNTEK

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Német nemzetiségi foglalkozás (15³⁰-16¹⁰)

6.4. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az óvoda a közoktatási rendszer része. A néphagyományőrző program lényegi sajátja, hogy újszerű kapcsolatrendszer alakul ki az intézményen belül, az óvoda és a családok között. Ez a belső és külső kapcsolatrendszer is a program egyik éltetője.

A szemléletmód váltás hatására, a hagyományőrzés létrehozza az óvoda sajátos arculatát, olyan légkört teremt, amely a szereteten és az elfogadáson alapul. A hagyományápoló tevékenység összekovácsolja a közösséget. Az óvodai dolgozók egy folyamat részeivé válnak, ahol mindenkinek megvan a maga szerepe. Az évről évre visszatérő szokások, jeles napok a gyerekeket körülvevő felnőttekben is elindítják a várakozás örömet, izgalmát, ami a gyerekek érzelmi kielégítésére motivál.

6.4.1. Óvoda és a család

Az óvoda és a család kapcsolatrendszerében a program új lehetőségeket tár fel. Az óvoda a néphagyományőrzés és az értékteremtés kezdeményezőjeként újraéleszti a nép, az adott közösség hagyományait, egyben új megvilágításba helyezi a család biztonságadó szerepét. Igyekszik megteremteni az egyensúlyt a családi és az intézményes nevelés között úgy, hogy kiegészíti, gazdagítja azt.

Az óvodában folyó hagyományápolás hatására egyes családoknál olyan szokások jelennek meg, amelyek életmódjukban szemléletváltást jelentenek: vállalják, magukénak kezdik vallani a múlt értékeit. A gyerek az együttlétekből a családi-óvodai egymáshoz tartozás, az együvé tartozás örömet kapja örökül. A családok aktív részvétele során kiderül, minden emberben él a derűs együttlétek, a közös játékok iránti igény. A múlt felkutatásával és közös éltetésével mindkét "intézmény" az alkotás részeseivé válik. Az óvoda és család kapcsolatát átgondoltság, szervezetség, tervszerűség jellemzi.

Az együttnevelés célja, feladatai

- Óvó-védő-segítő kezet nyújtani a gyerekeknek, a családnak,
- létrehozni egy olyan emberi kapcsolatrendszert, amelyből merít a gyerek, a család és az óvoda.

Alapelvek:

- ❖ Bizalommal teli őszinte óvodai légkör
- ❖ Egyenrangú partnerkapcsolat
- ❖ Máság tisztelete, elfogadása
- ❖ Nyitott, segítőkész óvodai közösség
- ❖ Folyamatos kapcsolattartás

A program a gyerek egyéni fejlesztése érdekében a családokkal való együttnevelést előtérbe helyezi. A partnerkapcsolat konkrét cselekvésekben nyilvánul meg. A hagyományőrző szemlélet a *kapcsolatteremtés-, és tartás hagyományos formáit megtartja, és gazdagítja.*

Az új szülők a *tájékoztató szülői értekezleten* benyomásokat szereznek az óvodai környezetről, ismerkednek az óvoda hagyományőrző nevelési programjával. Az ismerkedést az óvodában folyó természet közeli, a családokkal együttműködő élményekről, a gyerek játékba ágyazott tevékenységeiről készült fényképalbum és video film összeállítás is segíti.

Az **évnyitó csoport szülői értekezleteken** a hagyományos óvodai szokásrend, a nevelési célok bemutatása mellett hangsúlyos szerepet kap az óvoda családdal együttnevelő hagyományainak bemutatása. *Fontos* az értekező légköre, ami közvetlenséget, egymásra figyelmet áraszt. Az elfogadó bizalommal teli hatás oldja a kezdeti természetes feszültséget.

A **speciális témájú szülői értekezletek** segítő szándékkal szerveződnek. A szakemberek ismeretnyújtó tájékoztatója (logopédus, fejlesztő pedagógus, védőnő, elsősztályos tanítónő, stb.) gyermekközpontúak, és egyéni fejlesztést segítők. A számon kérő, kioktató hangnemnek nincs helye. Jó hatású egy-egy szülő hiteles tapasztalat átadása.

Az óvoda a szülők részére mindig nyitott. Ha a szülő nem merev nézője a nevelési folyamatnak, hanem gyermekével együtt tevékenykedik, megérzi és megérti az óvónő nevelési törekvéseit.

A **családlátogatás** egy bővíthető együttműködési forma. *Fontos*, hogy a gyerekeknek nyújtson érzelmi többletet, közös élményeivel maradandó emlékeket, egyben formálja a családok szemléletmódját. Az óvónő a szülőkkel való együttműködés során képes aktivizálni egyes családokat. Például a gyerek-csoport meghívást kap szüretelésre társuk kertés házába, vagy dióverésre, kukoricatörésre, társuk születésnapján köszöntésére, stb.

Az együttműködést gazdagító tevékenységek:

- ❖ Családokkal közös tájmegismerő, hagyományápoló ismereteket nyújtó **kirándulások**.
- ❖ Alkotó, **kézműves és játszódélutánok**, ahol megismerkedhetnek a népi kismesterségek technikáival, népi mozgásos játékokkal.
- ❖ **Jeles napokat előkészítő délutánok, esték**. A szülők részesei lehetnek az ünnepi készülődés folyamatának, megismerhetik az ünnephez kapcsolódó szokások tartalmát. A közös készülődési folyamat nemcsak a gyerekek ünnepnapjával, hanem egy közös hagyományörző ünnepi estével is zárulhat (szülők, óvodai dolgozók).
- ❖ A tájegységnek megfelelő szokásokból, **mesterségekből** az óvodában is megjeleníthető egy-egy elem főleg, ha a bemutatására van vállalkozó szülő, vagy nagyszülő.
- ❖ Apák és nagyfiúk **májusfa állítása** az óvoda udvarán.
- ❖ **Tájház, helyi múzeumok** látogatása, ismerkedés népi mesterségekkel, stb.

Összegzés

Az óvodában létező hagyományos kapcsolattartási formákat a programból fakadó tartalmi sajátosságok gazdagítják, egyben hatnak a családok szemléletmódjára. A közös együttlétek felébresztik az otthoni kipróbálás vágyát, egyre több család életmódjában évről-évre visszatérően jelennek meg a készülődés, az ünneplés óvodában látott elemei. A külsőségek megjelenítésén túl erősödik érdeklődésük a múlt hagyományai iránt. Az egymás felé fordulás, az egymásra figyelés, új emberi kapcsolatokat teremt, barátságok szövődnek nemcsak a gyerekek, hanem a családok között is. A közös együttlétek érzelmi többletet jelentenek a résztvevő felnőtteknek, gyerekeknek, mindenki kölcsönösen tanul, "gazdagabbá" válik.

6.4.2. Egyéb partnerkapcsolatok

Kodolányi János Német Nemzetiségi Általános Iskolája és Alapfokú Művészeti Iskolája Zengővárkonyi Német Nemzetiségi Tagiskolája

A körzetenként illetékes *iskolával* a kapcsolattartás folyamatossága az együttműködés nélkülözhetetlen eleme. A kölcsönös intézménylátogatás lehetőséget ad a gyerekek és pedagógusok megismerésére. Alkalmanként közös programok szervezése (ünnepélyek, kirándulások, bábszínházi látogatás...) megkönnyíti az óvodából iskolába való átmenetet gyermekeink számára.

Kodolányi János Német Nemzetiségi Általános Iskolája és Alapfokú Művészeti Iskolája

A szomszéd településen, Pécsváradon működő 8 osztályos általános iskolával is hasonló partnerkapcsolatban vagyunk, főként, ha intézményünkben fogadnak gyermeket, lehetőségünk van nyomon követni fejlődésüket.

Az iskola művészeti ágazatához tartozó zeneiskolával való kapcsolat műveltséggazdagító lehetőségeket rejt magában. Óvodásaink számára lehetőség van zeneóvodai beiratkozásra is. Hagyománnyá vált, hogy minden évben karácsonyi növendék házi koncertet adnak intézményünkben, felvonultatva és bemutatva hangszereiket, cserébe mi megvendégeljük őket. Külön öröm számunkra, hogy alkalmanként volt óvodásaink is muzsikálnak ilyenkor.

Kézművesek, népművészek

Egyes, helyileg Zengővárkonyban, ill. környékünkön ténykedő *népművészekkel, ill. kézművesekkel* való építő jellegű kapcsolat tartása. Például bemutató szervezése, közös kézműves foglalkozás a gyerekekkel, illetve tapasztalatok, új ismeretek szerzése.

Zengővárkonyi Önkormányzat, Zengővárkonyi Német Önkormányzat

A fenntartó illetve a helyi kisebbségi önkormányzattal való kapcsolattartás támogató jellegű és kölcsönös tájékoztatáson alapszik.

Védőnő, gyermekorvos, Családsegítő Intézet Pécsvárad

Védőnő rendszeresen látogatja óvodánkat a gyermekek egészséges fejlődését, higiéniáját ellenőrizve. Évente egyszer szűrővizsgálatot tart.

Gyermekorvosi, fogorvosi szűrővizsgálat évente.

Alkalmanként meghívott előadóként szülői értekezleten előadás tartása az egészséges táplálkozásról, higiéniáról, gyermekbetegségekről, fogápolásról...stb.

Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Pécsváradi Tagintézménye

A nevelési szakemberekkel való kapcsolatok a gyerekek egészséges testi, lelki fejlődésének követése, segítése érdekében jönnek létre, és folyamatosan működnek. Logopédus illetve fejlesztő pedagógus segíti munkánkat a rászoruló gyermekek hatékonyabb fejlesztése érdekében.

7. Ellenőrzés, értékelés

A négy hetenkénti pedagógiai megbeszéléseken lehetőség nyílik az eltelt időszak kritikus értékelésére, és az elkövetkező teendők egyeztetésére.

A segítő ellenőrzés hozzájárul a játék és a hagyományápoló tevékenységek egyensúlyának megteremtéséhez. A beszoktatás időszakában a segítő ellenőrzés igen fontos. A további ellenőrzés kritériuma a rendszeresség, a visszajelzés és a továbbfejlesztő, értékelő megbeszélés. Az ellenőrzési folyamat a csoport neveltségi szintjére és a gyerekek egyéni fejlettségi szintjére is irányul.

A program életrendjéből fakad, hogy a tevékenységek integrálódtak. Ebben a rendszerben a gyerek fejlődésének, fejlesztésének folyamatos egyéni követése indokolt. A testület határozza meg *a gyerekekről vezetett feljegyzések* formátumát. A gyerekek megismeréséhez a családi környezet feltérképezése, egy reális anamnézis készítése szükséges.

Az óvodába lépéstől a tevékenységformákban elért fejlettségi szintek nyomon követése és rögzítése félévente gyerekenként folyamatosan történik. Ez az egyéni fejlesztés támpontja. Az óvodavezető értékelő munkáját segíti, ha a szülői értekezleteken, a családi - óvodai programokon, jeles napokon rendszeresen és aktívan részt vesz. Így a program megvalósításának nemcsak irányítója, hanem hiteles életetője is.

Összegzés

A hatékony működési rend, a sajátos tervezés, a folyamatos segítő ellenőrzés hozzájárul a hagyományörző program megvalósulásához, a gyermeki személyiség kiteljesedéséhez. A szemléletmód váltás hatására, a hagyományörzés létrehozta az óvoda sajátos arculatát

8. Érvényességi rendelkezés

A Gyöngyösbokréta Óvoda helyi nevelési programja az óvoda nevelőtestületének közös szakmai munkája.

A 2011-ben elfogadott pécsváradi Kodolányi János Nevelési és Általános Művelődési Központ tagóvodái programjának módosítását intézményünk önállóvá válása tette szükségessé.

Ezen nevelési program hatályba lépésének ideje:

2013. március 1.

Az óvodai nevelési program érvényességi ideje:

A nevelőtestület döntése alapján határozatlan időre szól.

A helyi nevelési Program módosításának lehetséges indokai:

- ❖ Hálózatbővítés, leépítés.
- ❖ Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt.
- ❖ Ha egyéb érdekegyeztető fórum (fenntartó, szülői szervezet), módosítást javasolt.
- ❖ Törvényi változások.

Nyilvánosságra hozatal:

- ❖ Az intézmény irodahelyiségében megtalálható egy példány, mely az óvoda nyitva tartása alatt kérésre megismerhető.
- ❖ A Helyi Program megismerésének lehetőségéről szülői értekezleten, ill. a faliújságon tájékoztatjuk a szülőket.

Legitimációs záradék:

A Gyöngyösbokréta Óvoda pedagógiai programját az intézmény nevelőtestülete elfogadta

Zengővárkony, 2013. február 25.

Némethné Fábos Adrien
Intézményvezető

Tarnay Dóra
Nevelőtestületi képviselő

A programot az óvoda szülői szervezete véleményezhette.

Zengővárkony, 2013. február 28.

Szülői Szervezet elnöke

Pedagógiai program módosítása:

A pedagógiai programot a 2017. február 21-i vezetői tanfelügyeletet követően, a tanfelügyelők javaslatai alapján kiegészítettem, a módosított alapító okirat szerint aktualizáltam és a kifogásolt kifejezéseket is javítottam:

Zengővárkony, 2017. szeptember 1.

Némethné Fábos Adrien